

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

סוכות – כפרתו של דוד המלך – שנת תש"פ.

הושענא רבא ושמזות תורה – שנת תשע"ט.

השיעורים נכתבו

לרפואת

ברוריה בת מלכה
 גועם בן מיכל
 נוגה בת אסתר
 אליהו בן שולמית
 זויים מיכאל בן שלומית
 לוי בן איריס זונה
 אביב ישראל בן גילה
 יוסף בן רות
 גיתאי בן שרון
 רוזל בת אסתר
 רוזל בת שבה
 לאה שרה בת זונה
 אריה יהודה בן רוזל
 איילה בת נזומה
 שיי בן סינורה
 יוסף מרדכי בן תהילה שמוזה
 דיאנה ירקוני בת רבקה
 אסתר בת מסעודה
 אברהם בן סימי
 שולמית בת תמר
 עליזה בת סוזן
 ג'נט בת תמר
 אברהם בן שרינה

להצלחת

ר' משה בן שוקת זווה וב"ב
 תומר כהן בן גילה וב"ב
 שמעון ורימה לוי וב"ב
 ימלא זה' כל משאלות לבם לטובה :

המעוניינים לתרום להפצת העלון

השבועי/רכישת הזיידון לפסח

יוכלו להתקשר:

0504-170-270

לעיילי נשמת

יצחק קדוש בן מסעודה
 אהרן יוסף בן משה דוד הכהן
 יוסף בן רוזל
 אלי סולטן בן אסתר
 יעקב בן שמוזה
 רותי בת זוסיבה
 יצחק בן שלמה ואסתר
 יצחק בן שאול
 וויאן בת דינה
 ישראל בן שמוזה
 דוד בן פרוזה
 שרינה בת לאה
 טובה בת ר' אהרן
 שאול בן מרדכי אריה
 יפה שניידל בת יצחק
 ריימונד שמוזה בת מרים
 משה יהושע בן זרון
 אסתר בת קמרה
 דבורה רבקה בת אברהם
ת.ג.צ.ב.ה

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

סוכות - כפרתו של דוד המלך - שלטת תש"פ

הכיפור לסוכות¹, ויום ראשון דלולב ואתרוג מגין ואין לו רשות כנ"ל, ולכך אין לו רק שני"ט ימים. וזו היא כוונת המדרש "ולקחתם לכם ביום הראשון", וכי ראשון הוא, אלא ראשון לחשבון עונות, בשלמא אם הוא ראשון בחודש הוא ידוע, ראשון לבריאת עולם ולכמה דברי מסגולת ראשון בתשרי, אבל ראשון לחג מה הראשון, ומשני ראשון לחשבון עונות וכו', ובו ביום נלקח לולב שהוא גם כן כופה לסטרא אחרא, ולכך נרמז ה' בלולב ולא בסוכה ולהורות כי ה' ימים שאין לו אחיזה. ומה תבין מה שכתב איש אלהים קדוש - הרמ"ע [מפאנן] כי נאמר "ואיב"ה"², רמז לו ימים המסוגלים לתשובה: א' דראש השנה, יו"ד ימי תשובה, ב' דראש השנה, וה' דחק עצמו מהרמ"ע בעל כרחו לפרשו, אבל הוא הדבר שכתבנו, שכיון לה' ימים שאין לשטן בהם שליטה. ולעומת זה ה' ימים קודם ראש השנה, מן כ"ה אלול, ימים שיש להתגבר בתשובה, כי אדם אין לעבוד האדמה לתקן, כמו שאמרו לעבדה ולשמרה" - דא מצות עשה ולא תעשה.

לאחר ההקדמה הזו, נוכל להיכנס לתוך חג הסוכות וללמוד את עבודת ה' שלנו בימים הבעל"ט:

אומרת התורה בפרשת אמור: {ויקרא כג, לט} **אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחגו את חג ה' שבעת ימים ביום הראשון שבתון ויביום השמיני שבתון:** {מ} **ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים:** {מא} **וחגתם אותו חג לה' שבעת ימים בשנה חקת עולם לדתיתכם בחדש השביעי תחגו אתו:** {מב} **בספת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בספת:** {מג} **למען ידעו דרתיתם כי בסכות הושבתו את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני ה' אלהיכם.**

אומר רש"י - כי בסכות הושבתו. ענני כבוד.

באה הגמרא במסכת סוכה, ומביאה מחלוקת מפורסמת בין ר' אליעזר לר' עקיבא;

אומרת הגמרא {מסכת סוכה יא, ב} - **דתניא (ויקרא כג-מג) כי בסכות הושבתו את בני ישראל ענני כבוד היו, דברי ר' אליעזר. ר"ע אומר: סוכות ממש עשו להם.**

נשאלת השאלה - גם אם נאמר שאת חג הסוכות אנחנו חוגגים זכר לענני הכבוד שהיו לנו במדבר, למה נקבע החג דוקא בחודש תשרי ולא בחודש איר או תמוז הצמודים לחודש ניסן³, שבו היתה יציאת מצרים?

כותב הטור {או"ח סימן תרכ"ה, א} - בסכת תשבו שבעת ימים וגו' למען ידעו דרתיתם כי בסכות הושבתו את בני ישראל

¹ **ברוך שאמר:** אומר החתם סופר, הימים שביין יום הכיפורים לחג הסוכות מכוונים כנגד אותיות הוי"ה, שבימים הללו כל א' עסוק באתרוג ובלולב ובכך מחבר את אותיות שם הוי"ה [כפי שכותב הראקאנטי שיש להצמיד את ד' המינים יחדיו, אחרת מנתקים את שם ההויה].

² על הפס' {בראשית ג, טו} **ואיבה אשית בינך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב.**

³ **ברוך שאמר:** שהמקום הראשון שהקיפו אותו ענני הכבוד היה ברגע שיצאו ממצרים, כמ"ש {שמות יב, לו} **ויסעו בני ישראל מרעמסס ספתה.**

נמצאים בימי ההכנה לקראת חג הסוכות הבעל"ט, ולכן נדבר היום בעניני חג הסוכות ועל הימים שביין יום הכיפורים וחג הסוכות.

כותב הרמ"א {או"ח סימן תרכ"ד ס"ה} - אין אומרים תחנות ולא צו"ץ מיום כפור עד סכות.

כותב הגאון מוילנא - אין אומרים תחינות כו'. משום דהוי' יום טוב כמו יום הכיפורים במקצת, כמ"ש במדרש על פס' 'ולקחתם לכם ביום הראשון כו' מכאן ואילך כו' והם ימי חנוכת הבית ועי' בפ"ק דמ"ק וב"פ דשבת.

נביא את המדרש שמביא הגר"א:

אומר המדרש {ויקרא רבה, פרשה ל, אות ז} - **ביום הראשון, זה חמשה עשר, ואתה אומר ביום הראשון, רבי מנא דשאב ורבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי אמר, משל למדינה שחיבת ליפס [ארנונה] למלך, והלך המלך לגבותה, בתוך עשרה מילין יצאו גדולי המדינה וקלסוהו, התירו להם שלישי מדמוסא שלהם, בתוך חמשה מילין יצאו בינוני המדינה וקלסוהו, התירו להם עוד שלישי, מין שנקנס למדינה יצאו כל בני המדינה אנשים ונשים וטף וקלסוהו והתירו להם הכל, אמר להון מלכא מה דאזל אזל מה שהיה - היה, מן הכא נחיל חשבנא ומכאן מתחילים חשבון חדש. והנמשל: כך בערב ראש השנה גדולי הדור מתעניין והקדוש ברוך הוא מתיר להם שלישי מעונותיהן, ומראש השנה ועד יום הכפורים היחידים מתעניין והקדוש ברוך הוא מתיר להם שלישי מעונותיהן, וביום הכפורים כלן מתעניין אנשים ונשים וטף, והקדוש ברוך הוא אומר להם לישראל מה דאזל אזל מן הכא ולהלן נחיל חשבנא. ומיום הכפורים עד חג כל ישראל עסוקין במצוות, זה עוסק בספתו וזה בלולבו, וביום טוב הראשון של חג כל ישראל עומדין לפני הקדוש ברוך הוא ולולביהן ואתרוגיהן לשמו של הקדוש ברוך הוא, ואומר להם, מה דאזל אזל, מן הכא נחיל חשבנא. לפיכך משה מזהיר לישראל: ולקחתם לכם ביום הראשון.**

א"כ יוצא, שבימים שביין יום הכיפורים לחג הסוכות, הקב"ה לא מונה עוונות; העוונות מתחילים להיספר רק מיום טוב ראשון של חג הסוכות - ללמדנו, שמעלת ימי ההכנה לקראת החג גדולה יותר מימי החג עצמו.

בא היערות דבש ומביא את דברי הגמרא במסכת יומא;

אומרת הגמרא {מסכת יומא כ, א} - **אמר רמי בר חמא: השטן בגמטריא תלת מאה ושיתין וארבעה הוי הגימטריא של מלת 'השטן' הוא שלש מאות וששים וארבעה. מזה אנו למדים: תלת מאה ושיתין וארבעה יומי אית ליה רשותא לאסטוני בשלש מאות וששים וארבעה ימים מתוך שלש מאות וששים וחמשה ימי השנה, יש לשטן רשות לקטרג, אך ביום אחד, ביומא דכיפורי לית ליה רשותא לאסטוני ביום הכיפורים, אין לו רשות לקטרג.**

כותב היערות דבש {ח"ב דרוש ג} - בזוה תבין מה שאמרו חז"ל 'השטן בגימטריא שס"ד, ויום אחד יום הכיפור אין לו רשות, ויש להבין הא ה' דמלת 'השטן' הוא רק משמש לפעולת ה' הידיעה. אבל עיקר שמו שטן. וכי שמו השטן, ואם כן עדין חסרו ה' ימים, אבל זה הוא אלו ה' ימים - ד' ימים בין יום

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

אומר הספר **ציץ השדה** {ח"ב, סוכות - ענני הכבוד} - ענני הכבוד שישבו ישראל בתוכם בצאתם ממצרים בט"ו בניסן, התפזרו והלכו להם ביום עשיית העגל. ביום הכפורים נתכפר להם חטא העגל ונתבשרו ישראל שעתידיה שכינה להיות שרויה בתוכם, במקדש שנצטוו לעשות, וכשחזרו ענני הכבוד אחרי כפרת יום הכפורים, ביום ט"ו תשרי חזרו טהורים וזכים מכל סיג ושמץ של עבודה זרה!

יוצא א"כ, שהשיבה בסוכה דוקא בט"ו בתשרי ולא בט"ו בניסן, מבטאת את האהבה של הקב"ה לכנסת ישראל לאחר שעשו תשובה.

כותב **שבולי הלקט** {סי' שכי"ג} - וארבעה ימים שבין יוה"כ לחג הסוכות נהגו בני מגנצא [ורבי ווירמישא] שלא ליפול על פניהן וכן מצאתי בשם רבינו שמחה [מאישפירא] ז"ל שאין נופלין על פניהם בארבעה ימים שבין יום כפור לחג הסוכות [לפי] שבחן נשלם בנין בית המקדש [שיבנה במהרה בימינו] שנאמר ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו [וגו'] שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום...

כותב **ר' צדוק הכהן מלובלין** {פרי צדיק, שמיני עצרת} - ומה שייכות לקרוא חג חנוכה הבית 'חג' והל"ל שבעת ימים חנוכה ושבעת ימים חג. אך חג הסוכות ע"ש כי בסוכות הושבתי את בניי ענני כבוד ה' כמ"ש (סוכה י"א). והיינו ענני כבוד בזכות אהרן כמ"ש (תענית ט). וכשעשו המקדש וכי והענן מלא את בית ה' גוי' ה' אמר לשכון בערפל הרגישו ישראל קדושת החג שהוא קדושת ענני כבוד וענני דאהרן דכתיב "כי עין בעין נרא"ה אותיות אהרן ועננך עומד עליהם, וזה הטעם שעשו החג י"ד יום ולא התענו ביוה"כ.

לאחר הדברים האלה, עולה לה שאלה שצריכה ביאור;

ידוע שמקדש ראשון היה מוכן כבר בחודש חשוון, אך הקב"ה ציוה את משה רבינו להמתין עם חנוכתו עד י"רח האיתנים [הוא חודש תשרי]; וקשה, לכאורה היה אפשר לעשות את החג הזה מחוץ למערכת החגים של חודש תשרי - חג א' היה אפשר לעשות מר"ה ועד ז' בתשרי, וחג שני מאחרי סוכות ועוד ז' ימים - למה חיברו לנו את הי"ד יום - מז' בתשרי ועד חג הסוכות ומחג הסוכות ועד סופו; י"ד יום של 'חגיגה' - מיום הכיפורים ועד לאחר חג הסוכות - שלכאורה יש להם מכנה משותף. והשאלה שנשאלת היא, מהי נק' החיבור שבין יום הכיפורים לחג הסוכות?

בא הספר **ציץ השדה** ומביא רעיון נפלא שנרחיב בו עם כמה תוספות שיחברו אותנו ליום הכיפורים שעברו עלינו לטובה, עם ימי חג הסוכות הבעל"ט;

אומרת המשנה {תענית פ"ד, מ"ח}: **אמר רבן שמעון בן גמליאל, לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים... וכן הוא אומר, צאינה וראינה בנות ציון במלך הכפורים**

בהוציא אותם מארץ מצרים. תלה הכתוב מצות סוכה ביציאת מצרים וכן הרבה מצות, לפי שהוא דבר שראינו בעינינו ובאזנינו שמענו ואין אדם יכול להכחישנו והוא המורה על אמיתת מציאות הבורא יתעלה, שהוא ברא הכל לרצונו והוא אשר לו הכח והממשלה והיכולת בעליונים ובתחתונים לעשות בהן כרצונו, ואין מי שיאמר לו מה תעשה כאשר עשה עמנו בהוציאו אותנו מארץ מצרים באותות ובמופתים. והסוכות שאומר הכתוב שהושיבנו בהם, הם ענני כבודו שהקיפנו בהם לבל יכה אותנו שרב ושמשי. ודוגמא לזה צונו לעשות סוכות, כדי שזכור נפלאותיו ונוראותיו. ואף על פי שהוציאנו ממצרים בחדש ניסן, לא צונו לעשות סוכה לצל ולא היתה ניכרת עשייתנו בהם שהם במצות הבורא יתברך, ולכן צוה אותנו שנעשה סוכות בחדש השביעי שהוא זמן הגשמים, ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ולישב בביתו ואנחנו יוצאים מן הבית לישב בסוכה, בזה יראה לכל שמצות המלך היא עלינו לעשותה. וסוכה זו צריכה שתהיה במקום הראוי לעשותה. וממין הראוי ושיהיו דפנותיה כראוי בשיעורם ובמניינם. ושתהיה סככה כראוי. ושלא תהא גבוהה יותר משיעורה. ולא נמוכה פחות משיעורה, ולא קטנה משיעורה.⁴

מדברי הטור עולה לה שאלה;

אומר המדרש {ילקוט שמעוני, פרשת פינחס, רמז תשפ"ב} - **אמר רבי לוי: בכל חדש וחדש שבקיץ בקש הקב"ה ליתן לישראל מועד, בניסן נתן להם פסח. באייר נתן להם פסח קטן. בסיון נתן עצרת. בתמוז היה בדתו ליתן להם מועד גדול ועשו העגל ובטל תמוז ואב ואלול, ובא תשרי ופרע להם ראש השנה ויום הכפורים והחג;** היינו בי"ז בתמוז היה צריך להיות ראש השנה, בתשעה באב היה צריך להיות יום הכיפורים ובחודש אלול היה צריך להיות חג הסוכות.

מדברי המדרש משמע, שחג הסוכות היה צריך להיות בט"ו בחודש אלול, וא"כ למה חגים אותו דוקא בט"ו בחודש תשרי?

בא הגאון מוילנא ועונה תשובה נפלאה:

כותב **הגאון מוילנא** {ביאור לשיר השירים א, ד} - ובזה יתורץ מה שהקשו למה אנחנו עושים סוכות בתשרי, כיון שהוא נגד היקף ענני כבוד, היה ראוי לעשות בניסן, כי בניסן היה תחילת היקף עננים. אבל נראה לפי שכשעשו את העגל נסתלקו העננים ואז לא חזרו עד שהתחילו לעשות המשכן, ומשה ירד ביום הכיפורים ובמחרת יו"כ {**שמות לה, א**} **וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וצויה על מלאכת המשכן וזה היה ביי"א תשרי** וכתוב "והעם הביאו עוד נדבה בבקר בבקר - ב' ימים, הרי י"ג בתשרי ובי"ד בתשרי נטלו כל חכם לב ממשה את הזהב במנן ומשקל ובט"ו התחילו לעשות ואז חזרו ענני כבוד, ולכך אנו עושין סוכות בט"ו בתשרי.⁵

⁴ **ברוך שאמר**: בעבר שהיו האנשים רוצים לנוח, היו יוצאים החוצה ויושבים בסוכה - מעין פרגולה, שמעליה היו כמה ענפים. אם היינו יושבים בסוכה בחודש ניסן/אייר/סיון/תמוז, מאיפה היה ניכר שיושבים בסוכה זכר ליציאת מצרים!! לכן אמר הקב"ה, שישבו בסוכות בט"ו לחודש תשרי, שאז כולם מקפלים את הסוכות לתוך הבתים, מכיון שהחורף כבר בפתח. לכן אם פותחים כעת את הסוכה, הדבר ניכר שזה זכר ליציאת מצרים.

⁵ **ברוך שאמר**: מיום י"ז בתמוז, יום עשיית העגל, הסתלקו ענני הכבוד מעם ישראל. בשנת 2449 לבריאת העולם, ביום הכיפורים, ירד משה רבינו עם הבשורה של {**במדבר יד, כ**} **סִלַחְתִּי כְּדָבָרְךָ**. למחרת

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

ביציאת מצרים בפסח, היתה כנסת ישראל בבחינת 'בת', המקבלת שפע מאת האב המוליד, וכך הוראת חג הפסח, שהיתה בו הופעת האל-יתברך על עמו ישראל, שהוציא ממצרים, ונגלה אליהם בהדר כבודו, ובעמוד אש וענן, ואילו ישראל היו שקועים גוי בקרב גוי, הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, והיתה ההשפעה יורדת מאת האלקים אל ישראל לקרבם אליו.⁹

בעצרת היתה ההתקרבות שקולה, בין הקב"ה לישראל ובין ישראל להקב"ה: ישראל התקרבו אל אביהם שבשמים ע"י הכנה ופרישה שלושה ימים, ובקבלת המצוות "נעשה ונשמע", והתאחדו לחטיבה אחת שלימה לקבל את התורה "ויוחן ישראל נגד ההר". והקב"ה מצדו הופיע ונגלה אליהם בענן כבודו על הר סיני לדבר עם ישראל שהזמינו עצמם למעמד שגיא זה, חטיבה מול חטיבה, וכמו שנאמר "את ה' האמרת" "וה' האמידך". ונמצאת כנסת ישראל בבחינת "אחות", כלומר, התקרבות שוה.

בחג הסוכות באה הקירבה מהתעוררותן של ישראל אל אביהם שבשמים. אחרי שירדו ממעלתן בגין חטא העגל, ונתחייבו כלליה ח"ו, עמדו ישראל ועשו תשובה שלימה וגמורה, ונתכפר להם העוון ביום הכפורים¹⁰, וירד משה ובישר לישראל כי נתקבלה תשובתם, וציוה להם על מלאכת המשכן להשרות השכינה ביניהם, והם הביאו עוד נדבה בבוקר בבוקר, והשי"ת החזיר להם ענני הכבוד, שהיו להם משעה שיצאו ממצרים ...

⁹ **ברוך שאמר**: ידוע שהרבה מבני ישראל מתו במכת החושך על שהעדיפו להישאר במצרים ולעבוד ע"ז. בנוסף, חלק גדול מעם ישראל לא רצה למול עצמו – אז מה עשה הקב"ה? אומרים חז"ל { שמות רבה, פרשה יט, אות ה } – **וְהָיָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִבְּקֵשׁ לְגַאֲלוֹ וְלֹא הָיָה לָהֶם זְכוּת, מִה עָשָׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לְמִשָּׁה וְאָמַר לוֹ לֵךְ וּמְהוּל אֹתָם. וַיֵּשׂ אֲוֹמְרִים, שֶׁסָּם הָיָה יְהוֹשֻׁעַ שֶׁמָּל אֹתָם, שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע ה, ב): וְשׁוֹב מִלְּאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנֵית, וְהָרַבָּה מִהֵן לֹא הָיָה מִקְבָּלִים עֲלֵיהֶם לְמוֹל, אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁיַּעֲשֶׂה הַפְּסַח וְיִכְוֵן שֶׁעָשָׂה מִשָּׁה אֵת הַפְּסַח גָּזַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֶאֱרַבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם וְנוֹשְׁבוֹת בְּנֵן עֵדוֹן מִן הָרוּחוֹת שֶׁבְּנֵן עֵדוֹן הִלְכוּ וְנִדְבְּקוּ בְּאוֹתוֹ הַפְּסַח, שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ד, טז): עוֹרֵי צַפּוֹן וּבּוֹאֵי תִימָן, וְהָיָה רִיחוֹ הוֹלֵךְ מִהַלְדָּ אֲרָבָעִים יוֹם, נִתְפַּנְסוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אֶצֶל מִשָּׁה אָמְרוּ לוֹ: בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ הַאֲכִילֵנוּ מִפְּסַחֶךָ, מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ עֲנִיִּים מִן הָרִיחַ, הָיָה אֹמֵר לָהֶם מִשָּׁה: הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר, אִם אֵין אַתֶּם נְמוּלִין אֵין אַתֶּם אוֹכְלִין, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיֹּאמֶר ה' אֶל מִשָּׁה וְאֵל אֶהֱרֹן זֹאת חֶקֶת הַפְּסַח וְגו', מִיָּד נִתְּנוּ עֲצָמָן וּמְלֹה, וְנִתְעַרַב דָּם הַפְּסַח בְּדָם הַמִּילָה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹבֵר וְנוֹטֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְנוֹשְׁקוֹ וּמְבַרְכּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל טז, ו): וְאֶעֱבֹר עֲלֶיךָ וְאֶרְאֶךָ מִתּוֹבֵסֶסֶת בְּדָמֶיךָ וְגו', חֲיֵי בְּדָם הַפְּסַח, חֲיֵי בְּדָם מִילָה – זה הפשט שקרא להם הקב"ה בשם 'בתי' – פירוש 'בתי' שהוא נותן להם את הכל. אין להם שום דבר משלהם. הכל מגיע מההשפעה העליונה לכנסת ישראל!**

¹⁰ **ברוך שאמר**: כמו שמביא המדרש {תנא דבי אליהו זוטא פ"ד} – ובארבעים יום האחרונים שעלה משה להר סיני להביא את התורה גזרו יום צום ותענית וביום האחרון שבכלם שהוא סוף ארבעים יום גזרו תענית ועלו לפני הר סיני ישראל היו בוכים לקראת משה והוא היה בוכה לקראתם, עד שעלתה בכיתם למרום. באותה שעה נתגלגלו רחמינו של הקב"ה על ישראל וקבל תשובתם. בישר אותם רוח הקודש בשורות טובות ונחמות ואמר הקב"ה לישראל: בני, נשבע אני בשמחה הגדולה שלי ובכסא הכבוד שלי שתהא לכם בכה זו לששון ולשמחה גדולה ויהיה לכם יום זה יום סליחה וכפרה ומחילה לכם ולבניכם ולבני בניכם עד סוף כל הדורות.

שְׁלֹמֹה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לוֹ אָמַן [כנסת ישראל – רש"י] בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבוֹ (שיר השירים ג). בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ, זֶה מִתֵּן תּוֹרָה. וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבוֹ, זֶה בְּנֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׂיִבְנֶההּ בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ. אָמֵן.

באים חז"ל ועומדים על הפס' הנ"ל;

אומר המדרש { שמות רבה, פרשה נב, אות ה } – **בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לוֹ אָמֵן... רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי שָׂאֵל אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסִי אֶפְסֹר שְׂשֻׁמְעַת מֵאֲבִיךָ מִהוּ בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לוֹ אָמֵן, אָמַר לוֹ הוּא, מִשָּׁל לְמַלְךְ שְׁהִיתָה לוֹ בֵּת יְחִידָה וְהָיָה מְחַבְּבָה בְּיוֹתֵר מִדָּאִי וְהָיָה קוֹרָא אוֹתָהּ בְּתֵי, לֹא זֶה מְחַבְּבָה עַד שֶׁקָּרָא אֲחוּתֵי וְעַד שֶׁקָּרָא אָמֵי, כִּף הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתַחֲלָה קָרָא לְיִשְׂרָאֵל בְּתֵי, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים מה, יא): שְׁמַעֵי בֵּת וְרָאִי וְהָיָה אֲזַנְךָ וְשִׁכְחֵי עֲמֹד וּבֵית אֲבִיךָ, לֹא זֶה מְחַבְּבָן עַד שֶׁקָּרָא אֲחוּתֵי, שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ה, ב): פִּתְחֵי לִי אֲחוּתֵי יוֹנָתִי תִמְתִּי שְׂרָאשִׁי נִמְלֵא טֶל קוֹצוֹתֵי רִסְיִי לִילָה. לֹא זֶה מְחַבְּבָן עַד שֶׁקָּרָא אָמֵי, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נא, ד): הַקְשִׁיבוּ אֵלַי עַמִּי וְלֹאֲוִימֵי אֵלַי הֶאֱזִינוּ כִּי תוֹרָה מֵאֵתִי תִצָּא וּמִשְׁפָּטֵי לְאוֹר עַמִּים אֲרִגִּיעַ. עֲמַד רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי וְנִשְׁקוּ עַל רֵאשׁוֹ [ובמדרש שיה"ש רבה סוף פ"ג ישנה תוספת: ואמר {רשב"י}: אילו לא באתי אלא לשמוע מפיך הטעם הזה, די].**

אומר הספר **ציץ השדה** {ח"ב מאמר י"ב} – שלושת תוארי החיבה "בתי" "אחותי" "אמי" טעונים ביאור, מה תוכן ענין בחיבה שמחבב הקב"ה לישראל! ועוד, שסולם המדרגות בחביבות אינו תואם עם הסדר האמור כאן: "בת" – "אחות" – "אם" – וכי אדם מחבב את אחותו יותר מבתו?

יועיון שפתי חכמים שהסביר, שאין המדרש מדבר ממעלת החביבות, רק ממעלת השררה, על כן אמר: "משל למלך שהיה לו בת" – האב יש לו מעלה יתירה על הבת, שהוא המוליד, "לא זו מחבבה עד שקראה אחותי", רוצה לומר, החיוב במקומה עומדת כחביבות הבת, אלא שמוסיף להעלותו, שיהיו שוים במעלה [דמיון אח ואחות]⁷, "לא זו מחבבה עד שקראה אמי", רצה לומר, שהרבה את חיבתו, עד שהגדילה במעלה יתירה ממנו, כדמיון המעלה של האם על בנה⁸.

אכן בספר **משך חכמה** [פרשת ואתחנן, ה' ט"ו] המתיק את הדברים כי שלושת המדרגות האמורות כאן, בת אחות ואם, מכוונות כלפי שלושת הזמנים, פסח שבועות וסוכות;

⁶ **ברוך שאמר**: לכאורה הנוסח כאן תמוה מאד – אם יש לך בת יחידה, מה שייך לומר 'מחבבה ביותר'; אם יש לך חמשה בנים ואתה מחבב אי מהם יותר – זה לא טוב, היות ואומרת הגמרא [שבת י:]: "אמר רבא בר מחסיה וכי לעולם של יונה אדם בנו בין הבנים שבשבל משקל ב' סלעים מילת שהוסיף יעקב ליוסף משאר בניו נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים". אבל אם יש לו בת יחידה, ממילא אתה שופך עליה את כל האהבה שלך;

⁷ **ברוך שאמר**: פירוש, באב ובת – האב תמיד מעל הבת, כי הוא המפרנס וזן אותה וכמ"ש אהרן הכהן למשה רבינו בפרשת בהעלותך, כאשר מרים דיברה לשון הרע על משה רבינו והצטרעה, {במדבר יב, יב} { אֵל נָא תְהִי כַּמֵּת אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ מִרְחֹם אָמֵן וַיֹּאכַל חֲצִי בָשָׂרוֹ – "אם אחותינו קיבלה צרעת, אז חצי מהבשר שלי הלך!!!" – משמע, שאחיד הוא חצי מבשרך! }

⁸ **ברוך שאמר**: פירוש, האב הוא מעל הבת; האחות היא ביחד איתך באותו קו; ואם תאמר 'אמי' – היא מעליך במעלה, שהיא זו שנותנת לך ולא שאתה נותן לה.

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

נענה שיפתחו השערים. פתח שלמה ואמר {תהילים כד-ז} שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד כשמוע השערים דברי שלמה רהטו בתריה למיבלעיה רצו אחריו כדי לבלוע אותו בחשבם שעל עצמו אמר כן. ואמרו לו (שם ח): "מי הוא זה מלך הכבוד?" שמה כוונתך לעצמך? אמר להו שלמה: אין כוונתי על עצמי אלא על ה' עוזו וגבורו חזר שלמה ואמר {תהילים כד-ט} שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה ולא נענה ולא נפתחו השערים. כיון שאמר {דברי הימים ב ו- מב} ה' אלהים אל תשב פני משיחך, זְכֵרָה לחסדי דוד עבדך, מיד נענה ונפתחו השערים. באותה שעה נהפכו ונשחרו פני כל שונאי דוד מבושה, כשולי קדירה כתחתית הקדירה שהושרה על ידי האש, וידעו כל העם וכל ישראל שמחל לו הקב"ה על אותו עון.

ממשיך הספר ציץ השדה ואומר – ונמצינו למידן כי מחילת העוון לדוד לא נשלמה לגמרי בימי חייו, אלא היתה תלויה ועומדת, ורק בחיי שלמה הודיע הקב"ה על מחילת העוון, והאות לדבר, חינוך בית המקדש שבנה שלמה, עם כניסת הארון לבית קודש הקדשים, וידעו הכל שמחל לו הקב"ה על אותו עוון.

עפ"י הדברים הללו, צעות להן כמה וכמה שאלות שצריכות ביאור;

השאלה הראשונה היא, לשם מה היה צריך דוד המלך את כדי לדעת שנמחל לו העוון; אם הקב"ה אמר לו שנמחל לו, בשביל מה הוא היה צריך אותו?! ואם הוא נתן לו את לאחר מיתתו, מה נפקא מינה בזה הוא כבר מת?!

ועוד יש לשאול, למה צריכים את דוקא ע"י השערים – והרי ידוע שחזקיה המלך ביקש אות, ונעשה לו את ע"י השמש שחזרה אחורנית?

שאלה נוספת שצריכה ביאור;

לכאורה, משמע מכאן שזכותו של דוד המלך עולה על זכותו של שלמה בנו; שלמה המלך התפלל כ"ד רננות ולא נענה; שלמה המלך נקרא "ידיד ה'" כפי שאומרת הגמרא במסכת מנחות¹² ולמרות זאת הוא לא נענה. אבל ברגע שהוא מזכיר את זכות דוד אביו – "זְכֵרָה לחסדי דוד עבדך" – מיד נפתחו השערים, והשאלה שנשאלת היא – מה מונח כאן?

בא הרבי מסאטמר בפרשת פקודי, ועומד על רעיון יפה;

ידוע שישנם שתי חטאים, שגלגל אותם הקב"ה כדי להראות לנו מהו כוח התשובה; תשובה זו מתנה שאין למעלה ממנה כפי שמביאים חז"ל;

¹² ברוך שאמר: מנחות נג, א: יבא ידיד בן ידיד ויבנה ידיד לידיד בחלקו של ידיד ויתכפרו בו ידידים. יבא ידיד, זה שלמה המלך שנקרא 'ידיד' דכתיב {שמואל ב יב-כה} וישלח ביד נתן הנביא ויקרא שמו ידידה בעבור ה'. בן ידיד, זה אברהם, דכתיב שהקב"ה אמר לאברהם {ירמיה יא-טו} מה לידידים בבית? ויבנה 'ידיד', זה בית המקדש, דכתיב אודות המקדש {תהילים פד-ב} מה ידידות משכנותיך. 'לידיד', זה הקב"ה, דכתיב {ישעיה ה-א} אשירה נא לידיד. בחלקו של ידיד, זה בנימין, שנאמר {דברים לג-יב} לבנימין אמר ידיד ה' ישכן לבטח עליו. ויתכפרו בו ידידים, אלו בני ישראל דכתיב {ירמיה יב-ז} נתתי את ידידות נפשי בכף אויביה.

ומעתה אנו מגיעים לפירוש שפירשה המשנה על הפס' "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו", "ביום חתונתו" – זה יום הכיפורים, "וביום שמחת לבו" – זה בנין בית המקדש. ולפי מהלך הדברים עטרה אחת היא שעטרה כנסת ישראל להקב"ה, בשני הימים "יום חתונתו" ויום שמחת לבו", כשכנסת ישראל, בבחינת "אם".

כיצד? – "ביום חתונתו" זכו ישראל להתקרב אל ה', ע"י תשובתן המושלמת, וכיון שקרבת האלקים באה מצדן של ישראל, לכן הם כונים בתואר "אם", כמו שנימק משך חכמה. והיא המידה ל"יום שמחת לבו" שהוא בנין בית המקדש, כך ענינו, קירבת אלקים מצד ישראל שטיהרו וזיככו עצמם, להיות ראויים שישכון הקב"ה בתוכם בבית זבול שבנה שלמה, מכון לשבתו עולמים.

לאחר ההקדמה הזאת, נוכל להיכנס לחג הסוכות:

לאחר שסיימו את חגיגות חנוכת המקדש, אומר הנביא: {מ"א ח טו} "ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך ויילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו";

נשאלת השאלה – בשלמה ולישראל עמו – מובן; הקב"ה בנה לנו את בית המקדש כדי לכפר על חטאנו¹¹, אבל מה פירוש 'לדוד עבדו'?

אומרת הגמרא {מסכת מועד קטו ט, א} – לדוד עבדו מאי היא? אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שביקש שלמה להכניס ארון [ארון העדות] למקדש לקדש הקדשים, דבקו השערים של קדש הקדשים זה לזה ולא יכלו לפתחם כדי להכניס את הארון. אמר שלמה עשרים וארבע רננות היינו לשונות של תפילה (כגון תפילה, תחינה, רינה) בתפילתו, ולא נענה שיפתחו לו השערים. פתח שלמה ואמר את הפס': {תהילים כד-ז} שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם וגו' ולא נענה שיפתחו לו השערים. כיון שאמר {דברי הימים ב ו-מב} ה' אלהים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך" – מיד נענה ונפתחו השערים. באותה שעה נהפכו פני שונאי דוד מרוב בושה והושרו כשולי קדירה כדפנות של קדירה שהושרו מחמת האש, וידעו הכל שמחל לו הקב"ה לדוד על אותו עון.

כדברים האלה רק עם תוספת, מביאה הגמרא במסכת שבת;

אומרת הגמרא {מסכת שבת ל, א} – דאמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב מה כוונת הכתוב {תהילים פו-ז} עשה עמי אות לטובה ויראו שונאי ויבושו? אמר דוד לפני הקב"ה: רבונו של עולם מחול לי על אותו עון. אמר לו הקב"ה: מחול לך. המשיך דוד ואמר לו להקב"ה: עשה עמי אות בחיני להוכיח שנמחל לי. אמר לו הקב"ה: בחיך איני מודיע ברבים שמחלתי לך, אבל בחיני שלמה בנד אני מודיע. מספרת הגמרא את המעשה שממנו נודע שנמחל לדוד: כשבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס את הארון לבית קדשי הקדשים, אבל דבקו שערים זה בזה ולא יכלו לפתוח אותם כדי להכניס את הארון. אמר שלמה עשרים וארבעה רננות לשונות של תפילה, כגון רינה, תחינה, תפילה ולא

¹¹ ברוך שאמר: כמ"ש המדרש {ויקרא רבה, פרשה א, אות ב} – הָהָר הטוב הָהָר וְהַלְבָּנוּ. תָּנִי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, לְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ [שמו של בית המקדש] לְבָנוֹן? שְׁמֵלְבִין עֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל פְּשָׁלָה, הָדָא הוּא דְכָתִיב {ישעיה א, יח}: אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם פְּשָׁיִם פְּשָׁלָה יִלְבִּינוּ וְאִם יֵאָדְמוּ כִתּוּלָה פְּצָמָר יִהְיוּ.

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

מרגיש האדם את עצמו כל כך מרוחק על ידי חטאיו, הוא נולד לאבותיו שהיו יראי ה', ונתחנך בבית של תורה, ולמד תורה ויראה אצל רבותיו הקדושים, ובסופו רואה עצמו נכשל בעונות גדולות, והוא כמו מי שנפל מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, וקשה לו ...

אמנם דוד המלך גם כן נכשל בחטא, ומן השמים הסיבו אותו לידי כך כדי להורות לבני אדם דרכי תשובה, וכמו שאמר חז"ל: לא היה דוד ראטוי לאותו מעשה [דבת שבע] דכתיב "ולבי חלל בקרבי" [יצר הרע חלל בקרבי ואין לו כח לשלוט בקרבן] ... דוד הרגיש בעצמו כאילו הוא היחיד במצבו שנפגע בחטא כזה, שעומד ברום המעלות ונפל לעמקי התהום. הוא בנו של ישי – אביו הוא צדיק שאין דוגמתו בדורו, שמת רק בעטיו של נחש [שבת נה.], שמימות עמרם אביו של משה רבינו, לא היה כמוהו ויכולין לשער באיזה בית של קדושה הוא נתחנך, והוא בעצמו לבו חלל בקרבו, הרג ליצרו, ויכולין לשער כמה עבודה במסירת נפש התייגע עד שהגיע למדריגה זו, ובסופו בא לידי חטא של בת שבע, הגדול בישראל לעבירה שפילה, הוא 'יחיד' שחטא, אין עוד בכלל ישראל אדם במצב רם ונשא כמותו, שיתדרדר כל כך.

ואף על פי כן לא נסוג אחור, אלא הורה דרך תשובה, ונעים זמירות ישראל שפך נפשו מזמוריו בדברי וידוי ותחנונים ותשובה, עד שזכה שלעתיד מכל הצדיקים מי בראש, בן ישי בראש [סנהדרין קב.],¹³ הוא הקים והעמיד בזה 'עולה' של תשובה, אין זה עול קשה לומר אין אני יכול להשיגה, הוא הקים העול של תשובה, אם יש רצון אמיתי יכולין לשוב תמיד ולשנות דרכיו.

א"כ דוקא מדוד המלך שגדל בביתו של צדיק כמו ישי, ניתן ללמוד על מעלת התשובה – שלמרות החטא שיוחס לו, זכה והקים עולה של תשובה!

אומר **הבני יששכר** {מאמרי השבתות פ"ח אות כ"א} – וזהו שאמר דוד {תהלים ל, ב} במזמור שיר חנוכת הבית לדוד, ארוממך ה' כי דליתני ולא שמחת אָבִי לי, דהנה אמרו רז"ל {שבת ל.} שבקש דוד מהשי"י להודיע לבאי עולם שמחל לו על אותו עון, ואמר לו השי"י בחיך איני מודיע בימי שלמה בנך אני מודיע, כשבנה שלמה את בית המקדש דבקו שערים זה בזה וכו', עד שאמר {דה"ב ו מ"ב} זכרה לחסדי דוד עבדך מיד נפתחו השערים ונכנס הארון, באותה שעה נהפכו פני שונאי דוד כשולי קדרה וידעו שמחל לו וכו', והנה קשה, דהרי ידעו הכל תקף נבואת נתן שנכתבה לדורות {שמ"ב יב, יג} גם ה' העביר

¹³ **ברוך שאמר**: לשון הגמרא: {מלכים א יג-לג} **אחר הדבר הזה לא שב ירבעם מדרכו הרעה. מאי אחר?** כלומר, איזה 'דברי' הוא שאחריו לא "שב מדרכו הרעה"? **אמר ר' אבא: אחר שתפשו הקב"ה לירבעם בבגדו ואמר לו: "חזור בך! ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן. אמר לו ירבעם לקב"ה: "מי יהיה בראש?" השיב לו הקב"ה: "בן ישי בראש"** אמר לו ירבעם: **אי הכי לא בעינא** אם כן, איני רוצה בכך", והמשך בדרכו הרעה; ופירש הרי"ף [על העין יעקב שם]: **"חזור בך"** נראה שלהיות דוד ראש לבעלי תשובה כדאמרינן {ע"ז ד ע"ב} "לא היה דוד ראוי לאותו מעשה אלא כדי להורות תשובה" אבל אותם שחטאו והחטיאו אין יכולין ללמוד ממנו תשובה רק אם שב ירבעם אזי אף הוא היה ראש לבעלי תשובה שהחטיאו, ולכך אמר הקב"ה לירבעם חזור בך כו' נטייל בגן עדן שהטיול הוא להשתעשע בבעלי תשובה היושבים בגן עדן. אמר "מי בראש" כי לי קדימת מעלה על דוד כיון שהתשובה ממני יותר מעולה לקרב אף המחטיאים, אמר הקב"ה: בן ישי בראש כי הוא הקים ראשונה עולה של תשובה" עכ"ל.

אומרים חז"ל {ילקוט שמעוני, פרק כב, רמז תשי"ב} – **שאלו לחכמה: חוטא מה עונשו, א"ל: חטאים תרדף רעה. שאלו לנבואה: חוטא מה עונשו, א"ל: הנפש החוטאת היא תמות. שאלו לתורה: חוטא מה עונשו? א"ל: יביא אשם ויתכפר לו. שאלו להקב"ה: חוטא מה עונשו, א"ל יעשה תשובה ויתכפר לו.**

אומרת הגמרא {מסכת ע"ז ד, ב – ה, א} – **וא"ר יהושע בן לוי: לא עשו ישראל את העגל** לא היו ישראל ראויים להיכשל בחטא העגל, **אלא משמים** גזרו זאת כדי **ליתן פתחון פה לבעלי תשובה, שנאמר** לגבי ישראל במעמד הר סיני {דברים ה-כט} **מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים וגו'**, הרי שבאותה שעה היו ישראל גיבורים ויראי ה' ולא היו ראויים לחטא. **והיינו דא"ר יוחנן משום (בשם) רבי שמעון בן יוחאי: לא דוד היה ראוי להיכשל באותו מעשה עם בת שבע, ולא ישראל היו ראויין להיכשל באותו מעשה של עגל הזהב.** רבי שמעון בן יוחאי מוכיח את דבריו: **לא דוד היה ראוי לאותו מעשה עם בת שבע, דכתיב לגביו {תהילים קט-כב} ולבי חלל בקרבי** היצר הרע מת בקרבי ואין עוד בכוחו לשלוט בו. **ולא ישראל היו ראויין לאותו מעשה של עגל הזהב, דכתיב לגבי ישראל בסיני: "מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים". אלא למה עשו כן? לומר לך שאם חטא יחיד אומרים לו: קְלֶךְ (לך) אצל יחיד אחר (דוד המלך) שעשה תשובה על חטאו ונתכפר לו, ואף אתה עשה תשובה. ואם חטאו צבור אומרים (לו כלך) [להם: "לכו] אצל צבור אחר (ישראל) שעשו תשובה על חטאם ונתכפר להם, ואף אתם עשו תשובה. מוסיפה הגמרא: וצריכא והוצרכה התורה לכתוב את שני המקרים (את חטאם וקבלת תשובתם של דוד המלך ושל ישראל), משום דאי אשמועינן יחיד שאם היתה משמיעה לנו רק את תשובת היחיד, הייתי אומר שדוקא תשובה כזו מתקבלת משום דלא מפרסם חטאיה שאין חטאו מפורסם ואין בזה חילול ה', אבל צבור שחטאו, דמפרסם חטאיהו שחטאם מפורסם ויש בזה חילול ה', אימא לא שמא אומר שאין תשובתם מתקבלת. ואי אשמועינן צבור ואם היתה משמיעה לנו רק את תשובת הציבור, הייתי אומר שדוקא תשובה כזו מתקבלת משום דנפיש רחמייהו שרחמייהם (היינו רחמי שמים עליהם) מרובים, אבל יחיד דלא אלימא זכותיה שאין זכותו חזקה כ"כ, אימא לא שמא אומר שאין תשובתו מתקבלת, צריכא לפיכך הוצרכה התורה לכתוב את שני המקרים. והיינו ואלו גם דבריו דרבי שמואל בר נחמני א"ר יונתן שאמר: מאי דכתיב {שמואל ב כג-א} "נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הוקם על?" הפירוש הוא נאם דוד בן ישי שהקים עולה שהוכיח את תועלתה של תשובה.**

אומר הדברי יואל [לרבי מסאטמר] – והנה דוד המלך ע"ה היה לבו מר עליו ורוחו נשברה על אשר בא לידי חטא נגד השי"ת, אמנם נחמה היתה לו כי ע"י חטאו הורה דרך התשובה לכלל ישראל וא"כ התייבא אם יעשה עמו הקב"ה לטובה אות, ויודע לכל ישראל שמחל לו הקב"ה, הוי שפיר אות לבעלי תשובה, כי יראו שתשובת דוד המלך ע"ה נתקבלה לפני כיסא כבודו יתברך, וזה לך האות, וממנו ילמדו וכן יעשו לחזור בתשובה, כי ידעו שתשובה מועלת לכפר עון ולמחות פשע...

א"כ לומדים מכאן, שדוד המלך מהווה סמל לחזרה בתשובה, שע"פ דברי הגמרא 'הקים עולה של תשובה';

נשאלת השאלה – מה פירוש הדבר, שהקים דוד המלך 'עולה של תשובה'?

אומר הספר **שמן ראש** {ימים נוראים, שבת שובה} – ויש להבין מהו הלשון 'שהקים' 'עולה' של תשובה, וגם להבין למה ייחסו כאן אחר אביו שהוא בן ישי. אך הכוונה הוא, כי לפעמים

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

דבר הזה". ופירש יונתן: "ניאץ ניאצת את אויבי ה'" – שנתת פתחון פה לשונאי ישראל".

והסביר המשך חכמה בפרשת נצבים [ל' ב'] על פי מה שאמרו בגמרא יומא פ"ו ע"ב: "היכי דמי בעל תשובה? אמר רב יהודה: כגון שבאת לידו דבר עבירה פעם ראשונה ושניה וניצל הימנה מחוי – כאשר הגיע לידו דבר שהוא היה נכשל בו קודם היתשובה, וכעת הגיע לידו אותו ניסיון והוא עומד בו ולא נכשל – זה סימן שהוא עשה תשובה! רב יהודה, באותה אשה באותו פרק באותו מקום". אמנם בענין בת שבע, לא היה גילוי ערוה, כמו שפירשו בגמ' שבת דף נ"ו ע"א "ואת אשתו לקחת לך לאשה", ליקוחין יש לך בה, ולא היה רק חילול השם, לכן הפליג אליו נתן הנביא רק הגזל ולקחת הכבשה מאת העני, לא ענין הזנות. אך דוד החסיר דבר עיקרי מעיקרי התשובה, ולא להיות לו לאשה. ברם כיון שהיו לו ליקוחין בה, נמצא שאם היה מגרשה, אסורה היתה להינשא לאחר, שאסור להדיוט לישא אשתו של מלך, והיתה גלמודה כל ימי חייה, ולפיכך נבצר היה מדוד לעשות תשובת המשקל ולגרשה.

ועל דבר זה השיב נתן לדוד "גם ה' העביר חטאתך לא תמות אפס כי נאץ נאצת את אויבי ה' בדבר הזה", כלומר, כיון דקיי"ל {יומא פ"ו ע"ב} שבדבר שיש בו חילול ה', אין כח בתשובה לתלות ולא ביוה"כ לכפר ולא ביסורין למרק, אלא כולן תולין, ומיתה ממרקת, ומאחר שנבצר ממנו להוציא את בת שבע מהטעם האמור, עדין לא סר לגמרי עוון חילול השם באשר היא אשתך.

ואמנם בעת שברח דוד מפני אבשלום בנו, ופגע בו שמעי בן גרא, אמר לו {שמי"ב טז, ח}: "והנך ברעתך" – אסקופי של בת שבע מהלך לפני דוד, שכיון שלא גירשה, עדיין הנך ברעתך, שלא עשית תשובה כשורה.

אכן אחר מות דוד, שהמיתה מכפרת עוון חילול השם, נמחה העוון לגמרי, והאות למחית העוון, בשעה שבנה שלמה בית המקדש, וביקש להכניס את הארון לתוכו, והעתיר – "ה' אלקים אל תשב פני משיחך, זכרה לחסדי דוד עבדך", נפתחו השערים ונכנס הארון למקומו בבית קדשי הקדשים, ובאותה שעה נהפכו פני שונאי דוד כשולי קדירה וידעו כל ישראל שמחל לו הקב"ה על אותו עוון, ויפה אמר שלמה {קהלת ד, ב} וְשָׁבַח אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שְׂכָרָם מֵתוֹ¹⁴ וגו'.

אם אלה הדברים, נוכל להתחיל לסגור את הקצוות ולהיכנס לסוכה ☺:

מסיים הספר ציצ השדה – אמור מעתה, כשם שהשמחה "ביום חתונתו" – על כפרת חטא העגל ביום הכיפורים, כך "ביום שמחת לבו" נתקפלה שמחה על השלמת **כפרתו** של דוד, ביום בנין בית המקדש.

וסובבים הולכים הדברים כלפי מה שאמרו בפ"ק דע"ז ד' ע"ב: "לא דוד ראוי לאותו מעשה, ולא ישראל ראוי לאותו מעשה וכו', אלא למה עשו? לומר לך, שאם חטא יחיד אומרים לו – לך אצל יחיד, ואם חטאו ציבור אומרים להם – לכו אצל ציבור.

חטאתך וכו', אך הוא דבאמת ידעו שמחל לו הקב"ה כי הוא ית"ש טוב וסלח, אך אף על פי כן היו השונאים מונים ומתגרים עמו, חסיד כזה אשר מתפאר בעצמו {תהלים קט, כב} ולבי חלל בקרבי – יעשה מעשה כאת, והנה באמת לא היה עליו אשמה, כי מן השמים הזמינו לפניו בכדי להורות תשובה, ודוקא הוא היה מסוגל לזה להיותו מרכבה למלכות שמים, שהוא הפתח והשער לדופקי בתשובה, והנה בקש דוד להודיע זה לבאי עולם, ואמר לו הקב"ה שיודיע בימי שלמה אשר אז לא יכול השער להיפתח כי עם ע"י דוד, אז הבינו למפרע שזהו הענין הנרצה להיות מדת דוד דלת ושער על כן הוא היה מסוגל להורות תשובה לפתוח פתח ודלת וכו', אז נהפכו פני כל שונאי דוד וכו', שאז הבינו שלא היה דוד ראוי לאותה מעשה, ואמת אמר ולבי חלל בקרבי וזהו שאמר דוד ברוח הקדש על זמן חנוכת הבית "ארומקם ה' כי דליתני" – שעשית אותי דלת ושער פתוחה לשבים, ולא שמחת איבי לי, שאז הבינו כולם שלא הייתי ראוי לאותה מעשה רק בכדי לפתוח פתח ודלת לשבים, והבן.

בא ר' שלמה קלוגר ואומר דבר נפלא;

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין קז, א} – ראוי מוכנה היתה בת שבע בת אליעם להיות לאישה לדוד מששת ימי בראשית שכן נגזר עליה מאז, אלא שבאה אליו במכאוב ובזיון מאחר שלקחה לפני הזמן הראוי. וכן תנא דבי רבי ישמעאל: ראוי היתה לדוד בת שבע בת אליעם להיות לו לאשה, אלא שאכלה פגה שקפץ ולקחה לפני זמנה, כאוכל תאנה שעדיין לא הבשילה כל צרכה {פגה}, ועל כך בא לו כל הצער.

אומר ר' שלמה קלוגר, דע לך כי לדוד המלך לא היה שום חטא – וראיה, שבזכותו נפתחו שערי בית המקדש – א"כ יוצא שלא היה לו שום חטא, ואדרבא, בת שבע היתה אשתו כדת וכדין וז"ש שלמה המלך **"נודע בשערים בעלה"** – שע"ז שהשערים נפתחו כשהזכירו את שמו של דוד, נודע לכל שהיתה בת שבע שייכת לדוד עוד מששת ימי בראשית!

אומרת הגמרא {מסכת שבת לא, ב} – אמר רבה בר רב הונא: כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים, דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות {זו התורה} ומפתחות החיצונות {יראת שמים} לא מסרו לו.

אומר רש"י – יראת שמים דומה. לפתחים חיצונים שדרך להם נכנסים לפנימיים כך אם ירא שמים הוא נעשה חרד לשמור ולעשות ואם לאו אינו חש לתורתו.

שאלנו, למה ביקש דוד אות דוקא באמצעות השערים?

ע"פ מה שאמרנו, התשובה פשוטה מאד. לדוד המלך היתה יראת שמים – והוכחה לכך היתה באמצעות השערים שנפתחו בזכותו – להורות לנו, עד כמה חיבב הקב"ה את דוד המלך ושכל מעשיו נעשו כדין, בצדק וביושר!

אם אלה פני הדברים, נוכל לחזור לרעיון הנפלא שמביא הספר **ציץ השדה**;

אומר הספר ציצ השדה – ולביאור הדברים יש להציע את הפסוקים בשמואל ב' [י"ב י"ג י"ד], אחרי תוכחתו המגולה של נתן הנביא לדוד "מדוע בזית את דבר ה' לעשות הרע בעיני את אוריה החתי הכית בחרב ואת אשתו לקחת לך לאשה" – "ויאמר דוד אל נתן חטאתי לה", ויאמר נתן אל דוד גם ה' העביר חטאתך לא תמות אפס כי ניאץ ניאצת את אויבי ה'".

¹⁴ **ברוך שאמר**: פירוש, שזכות המתים מועילה יותר החיים; שלמה המלך מזכיר כ"ד רגנות ולא נענה. פעם א' הוא מזכיר את זכות דוד אביו – ישר נפתחו השערים!

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

בס"ד

כותב קב הישר {פרק צ"ה} – ובפרט שכל זמן שהסוכה היא נעשית כהלכתה ובטהרה שלא יעשה אותה במקום מטונף אז הסוכה היא מרכבה להקב"ה ושכינתיה, וסוכה היא במקום בית המקדש מעט כי בית המקדש נקרא סוכת שלם.

כותב השפת אמת {שנת תר"ס} – סוכות זמן שמחתינו. דכתיב {תהילים קכ"ב, א} שמחתי באומרים לי בית ה' נלך. וסוכה הארה מבית המקדש. וגם היא בית ה' שחל שם שמים על הסוכה.

כותב השם משמואל {שנת תרע"ט} – הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך, וכן הוא חג הסוכות שכל הסוכה היא חדר המלך מלכי המלכים הקב"ה וחל שם שמים על הסוכה, ואיתא בספח"ק שסוכה היא דוגמת בית המקדש, וע"כ נתקיים נגילה ונשמחה בך...

אומר לנו בעל **שיבולי הלקט**, שבימים הללו נהגו שלא לומר תחנון – ולמה לא אומרים?! פשוט מאד, היות ובזמן הזה נחנך בית המקדש – ולכאורה יש לשאול, מה פתאום חוגגים בזמן הזה, והרי בית המקדש עומד בשימונו?! – עפ"י מה שאמרנו מובן מאד. כי בסוכות אנחנו נכנסים לסוכה שהיא מעין בית מקדש ומתייחדים עם הקב"ה!

שאלת השאלה – ואיך אנחנו יכולים להתייחד עם הקב"ה אם אנחנו מלאים עוונות [כמ"ש ביום הכיפורים "אָנוּ מְלֵאֵי עוֹן, וְאַתָּה מְלֵא רַחֲמִים!"]?

התשובה פשוטה מאד. היות והקב"ה הוא כל כולו מלא רחמים – הוא הכניס אותנו לתוך 'מכבסה' שנקראת 'יום הכיפורים' וטיהר אותנו מכל העוונות והפשעים, כעת הוא מכניס אותנו לתוך ביתו כמ"ש {שיה"ש א, ד} **הַבִּיאֲנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו נְגִילָה וְנִשְׂמָחָה בְּךָ**; זו החגיגה הגדולה על כפרת היחיד של דוד המלך; שבעת ימי השמחה של חג הסוכות, הם על חנוכת בית המקדש – שבהם הראה הקב"ה שהוא סולח לדוד המלך, בכך שנתחן שיערי בית המקדש בזכותו! – שם הגיע דוד המלך ע"ה לשיא הטהרה שלנו, שהפך להיות 'דלת' לבעלי תשובה, ולכן אנו מבקשים בכל שבת ימי החג בברכת המזון **"הַרְחֵמֵנוּ הוּא יְקִים לָנוּ אֶת סִפְת דָּוִד הַנּוֹפֵלֵת"**!

בשעה שנקהלו כל איש ישראל אל המלך שלמה בירח האיתנים בחג, שבעת ימים ושבעת ימים, נשמעה באזניהם בשורת התקוה לחוטאים, ליחיד החוטא ולציבור החוטאים, ואלו ארבעה עשר הימים שבהן יום הכיפורים וחג הסוכות, ימי סגולה הן לטהרה ולזיכוך.

עכ"ד.

פירוש הדבר, יום הכיפורים זהו יום להוראת תשובה של רבים; עם ישראל עמד למרגלות הר סיני ובכה להקב"ה על חטא העגל. לעומת זאת, חנוכת המקדש היה יום להוראת תשובת היחיד – שנפתחו הדלתות בזכות דוד המלך.

כעת נוכל להבין מה היחגיגה הגדולה של שבע ושבע – ז' ימים ראשונים [מז' תשרי ועד י"ד תשרי] – יום הכיפורים – כפרת הכלל – חטא העגל; ז' ימים נוספים [מט"ו תשרי ועד סוף החג] – כפרת היחיד – דוד המלך – ביחד י"ד יום של תשובה שלימה!

נמצאים כעת בשבעת ימי החגיגה על כפרת יום הכיפורים, ועומדים להיכנס בשבוע הבא לשבעה ימים נוספים של חגיגה – על כפרת היחיד וזמ"ש מבקשים: **"הַרְחֵמֵנוּ הוּא יְקִים לָנוּ אֶת סִפְת דָּוִד הַנּוֹפֵלֵת"** – **"סִפְת דָּוִד הַנּוֹפֵלֵת"** זו תשובת היחיד כנגד בית המקדש, היות ולסוכה יש דין של בית מקדש! – וראיה מדברי ר' שלמה קלוגר;

אומר ר' שלמה קלוגר {דרשות דרוש כ"ג} – ביום כיפור כל ישראל מתענין ומתפללין על בנין בית המקדש, שהם חפצים לעשות נחת רוח לבוראם לבנות לו בית לכבודו יתברך וכו', עכ"פ רוצה הקב"ה ליתן להם שכר כאילו בנוהו ממש, דמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, אך זה רק אם מתכוונין רק לכבודו יתברך וכו', ולכך עושה הקב"ה הניסיון כך אם יקיימו מצות סוכה כדינה, דהנה הסוכה נחשבת ביתו יתברך, דהוא ביתו באמת וכמ"ש בספרים דהיושב בסוכה יושב בצלו יתברך, ולכך המקיים סוכה נחשב כבנה מזבח והקריב עליו קרבן וכו', בשביל כך נתן לנו הקב"ה הסוכה להחשב כבית המקדש, ולכך אם מקיים סוכה כדינו מוכח דכוונתו על הבית המקדש הוי לכבודו ית'.

זכנו הקב"ה שכפרת יום הכיפורים תלווה אותנו, ונזכה לכל השפעות של חג הסוכות ולביאת גואל צדק ב"ב אמן ואמן!!!

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

יום הושענא רבא ושבועות תורה – שלשת תשל"ט.

אומר הספר **זאב יטרף**, התשובה פשוטה מאד – אם הקב"ה רצה בתחילה שתשעה באב יהיה ביום הכיפורים, לכן השאירו חכמים את חמשת העינויים של יום הכיפורים, ותיקנו אותם בתשעה באב! – הוא סומך את דבריו על דברי מדרש באיכה;

אומר המדרש {איכה רבה, פתיחה, אות יא} - **אלו זכיתם הייתם קוראים בתורה (ויקרא טז, ל): כי ביום הזה יכפר עליכם, ועכשו שלא זכיתם הרי אתם קוראים: טמאתה בשוליה. אלו זכיתם הייתם קוראים בתורה (ויקרא טז, ל): מפל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, ועכשו שלא זכיתם הרי אתם קוראים: חטא חטאתה ירושלים.**

א"כ יוצא, שע"פ התוכנית 'המקורית' היה אמור להיות תשעה באב ביום הכיפורים!

כעת נוכל לגשת לדברי המדרש בפרשת אמור;

למעשה, אם מסתכלים על מערכת המועדים שרצה לעשות הקב"ה בתחילת הבריאה, ר"ה היה צריך להיות ב"י בתמוז ותשעה באב יהיה ביום הכיפורים – מה הפער שישנו בין י"ז בתמוז לתשעה באב המקורי? כ"א יום.

למעשה, אם מסתכלים על מערכת המועדים היום, רואים שזה נשאר אותו דבר; ר"ה מתחילים, ביום הכיפורים חותמים. אבל עדיין הפתקים לא נמסרים לשלוחים, אלא רק בהושענא רבא – כ"א יום!

יוצא א"כ, שסיום מערכת הדינים נשארה בתבנית של כ"א יום. אמנם החתימה ביום הכיפורים, אבל מסירת הפתקים ע"י השלוחים היא רק ביום הושענא רבא. אבל אמור הזוהר הקדוש, שהפער שישנו בין יום הכיפורים ובין סוכות המקורי הוא ל"ו יום – ולמה? כי תשעה באב היה אמור להיות יום כיפור וסוכות היה אמור להיות בט"ו אלול, שהפער ביניהם ל"ו יום;

שואל המדרש, אם רואים שהפער המקורי היה אמור להיות ל"ו יום, אז למה כעת – לאחר חטא העגל – הסמיך הקב"ה את שני המועדים הללו?

אומר המדרש {ילקוט שמעוני, אמור, רמז תרנ"ג} - **אמר רבי אליעזר בר מרוס למה אנו עושין סוכה אחר יום הכפורים? [לומר לך שכן] אתה מוצא בראש השנה, יושב הקדוש ברוך הוא בדין על באי העולם, וביום הכפורים הוא חותם את הדין שמא יצא דינן של ישראל לגלות, ועל ידי כן עושין סוכה וגולין מבתיהן לסוכה והקדוש ברוך הוא מעלה עליהן כאלו גלו לבבל.**

בא הערוך לנר [מכות י.] ושואל, כמה כבר אנשים נתחייבו חובת גלות; אם מדובר בגלות כללית על אי שמירת שמיטה או עבירות כלליות – מובן. אבל כאן מדובר בבנאדם פרטי שנתחייב גלות ועל כך הוא צריך להיכנס לסוכה, והרי האדם נתחייב גלות על רצח בשגגה – וכי כמה אנשים יש, שרצחו נפש בשגגה?!

בא בעל הטורים בפרשת אחרי מות ואומר דבר פלא מופלא;

המדרש בילקוט שמעוני בפרשת אמור, שואל, מדוע הסמיכה התורה את חג הסוכות ליום הכיפורים. אבל לפני שניגש לתירוצו של המדרש, נביא תחילה מדרש אחר שממנו יתבארו הדברים טוב יותר;

אומר המדרש {ילקוט שמעוני, פרשת פינחס, רמז תשפ"ב} - **אמר רבי לוי: בכל חדש וחדש שבקיץ בקש הקב"ה ליתן לישראל מועד, בניסן נתן להם פסח. באייר נתן להם פסח קטן [פסח שני]. בסיון נתן עצרת [שבועות]. בתמוז היה בדעתו ליתן להם מועד גדול ועשו העגל ובטל תמוז ואב ואלול, ובא תשרי ופרע להם ראש השנה ויום הכפורים והחג; היינו ב"י בתמוז היה צריך להיות ראש השנה, בתשעה באב היה צריך להיות יום הכיפורים ובט"ו אלול היה צריך להיות חג הסוכות.**

ישנם כמה וכמה ראיות לדברי המדרש. אבל הראיה הטובה ביותר היא מפסוקים בתורה;

אומרת התורה בפרשת משפטים: {שמות כג, טז} **"וּחַג הָאֶסֶף בְּצֵאת הַשָּׁנָה בְּאֶסְפָּד אֶת מַעֲשֵׂיךָ מִן הַשָּׂדֶה"**, ואילו בפרשת כי תשא, אומרת התורה: {שמות לד, כב} **"וּחַג הָאֶסֶף תְּקִיֹּפֶת הַשָּׁנָה"**;

אומר רש"י - **תקופת השנה**. שהיא בחזרת השנה, בתחלת השנה הבאה.

נשאלת השאלה - אם ככה, מתי בדיוק זה חג האספי - בתחילת השנה או בסוף השנה?!

אומר הספר **קנה חכמה**, פשוט מאד! בפרי משפטים זה היה לפני חטא העגל, ממילא ה'תוכנית המקורית' של הקב"ה עדיין לא התבטלה, ולכן אומרת שם התורה: **"וּחַג הָאֶסֶף בְּצֵאת הַשָּׁנָה"**. אבל בפרשת כי תשא - לאחר חטא העגל, ה'תוכנית המקורית' כבר התבטלה ולכן **"אמר רש"י: וּחַג הָאֶסֶף תְּקִיֹּפֶת הַשָּׁנָה"** - ופירש"י: 'תחילת השנה'.

בא הספר **זאב יטרף**¹⁵, לגאון הרב **זאב הוברמן** זצ"ל מגדולי התורה בארה"ב, ומביא רעיון נפלא;

חמשה עינויים יש לנו ביום הכיפורים - ואת אותם עינויים תיקנו לנו חז"ל גם בתשעה באב; לכאורה, עפ"י דברי **האבודרהם**, התענית החמורה ביותר היא י' בטבת שאם חלה בשבת מתענים בו בשבת;

כותב האבודרהם - וחילוק יש ביניהם [בין ארבעת הצומות] שארבעת הצומות הם נדחין לפעמים כשחלו בשבת חוץ מעשרה בטבת, שאינו חל לעולם בשבת. אבל הוא חל לפעמים ביום שישי ומתענין בו ביום **ואפילו היה חל בשבת** לא היו יכולים לדחותו ליום אחר, מפני שנאמר בו {יחזקאל כד, ב} **בְּיַום אֲדָם קָתַב לָךְ אֶת שֵׁם הַיּוֹם אֶת עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה סִמְךָ מִלֶּךְ בְּכָל אֵל יְרוּשָׁלַם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה** - כמו ביום הכיפורים.

נשאלת השאלה - אם צום י' בטבת כ"כ חמור, למה לא נוהגים בו את כל חמשת העינויים שישנם ביום הכיפורים?? למה לשים את חמשת העינויים בתשעה באב?

¹⁵ מאמרי תשעה באב.

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

לְלוּיִם אֲרָבָעִים וּשְׁמֹנֶה עִיר אֶתְהֶן וְאֵת מְגֻרְשֵׁיהֶן – והמפרשים מנסים להבין מהו המקור של המספר;

לכאורה, הסיבה למספר 48 היתה צריכה להופיע בדברי המפרשים – חזקוני, רא"ש על התורה, דעת זקנים, מלבי"ם, רש"ר הירש וכו' – אבל שום דבר, אף א' לא אומר כלום! – רק א' יחיד ומיוחד – **רבינו יואל**;

כותב **רבינו יואל** {ספר הרמזים על התורה, פרשת מסעי} – ארבעים ושמונה עיר, כנגד מ"ח מעלות שיש לתורה, והתורה קולטת את האדם לשמים כמו אבן השואבת שקולטת את הברזל.

דבריו מבוססים על דברי המשנה באבות;

אומרת המשנה באבות {פ"ו מ"ו} – **גְדוּלָה תוֹרָה יוֹתֵר מִן הַקְּהֵנָה וּמִן הַמַּלְכוּת, שֶׁהַמַּלְכוּת נִקְנִית בְּשָׁלְשִׁים מַעְלוֹת, וְהַקְּהֵנָה בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע, וְהַתוֹרָה נִקְנִית בְּאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה דְּבָרִים.**

מקום נוסף שמופיע 48 רק ללא המספר, הוא בקרשי המשכן; במשכן היו עשרים קרש בצפון, עשרים קרש בדרום ושמונה במערב – ודוקא שם בא **בעל הטורים** ואומר מה פירוש 48;

אומר **בעל הטורים** {ד"ה למשכן עצי שטים עומדים} – מ"ח קרשים כנגד מ"ח נביאים ומ"ח משמרות כהונה ולויה.

כותב **התנא דבי אליהו רבא** {פרק ט"ז אות ג} – **פעם אחת הייתי יושב בבית המדרש הגדול שבירושלים ובא תלמיד חכם אחד ושאל אותי דבר כמו בן ששואל את אביו ... ואמר לי: רבי אמור לי, כמה נביאים היו מתנבאין להם לישראל? אמרתי לו: בני, ארבעים ושמונה נביאים היו מתנבאין לישראל. ואמר לי: רבי, ומה נשתנה מ"ח מארבעים וחמשה או מחמשים? אמרתי לו: בני, כנגד מ"ח ערי מקלט שנתנו ללוים ואמרו חכמים שלא פחתו הנביאים כלום ממה שכתוב בתורה ולא הוסיפו כלום על מה שכתוב בתורה, אלא כלם נכוחים למבין וישרים למוצאי דעת ...**

אם נרצה להוסיף על הדברים, את הקרשים הביא יעקב אבינו, כמו שפירש רש"י;

אומרת התורה בפרשת תרומה: {כו, טו}: **וְעָשִׂיתָ אֶת הַקְּרָשִׁים לְמִשְׁכַּן עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים** – ולמה נאמר **הַקְּרָשִׁים**?

אומר רש"י – **ועשית את הקרשים**. היה לו לומר ועשית קרשים, כמה שנאמר בכל דבר ודבר, ומהו הקרשים, מאותן העומדין ומיחדין לכך. יעקב אבינו צפה ברוח הקדש ונטע ארזים במצרים, וכשמת צוה לבניו להעלותם עמהם כשיצאו ממצרים, אמר להם, שעתיד הקדוש ברוך הוא לצוות אתכם לעשות משכן במדבר מעצי שטים, ראו שיהיו מזמנים בידיכם.

שאלת השאלה – ומה הסמל של יעקב אבינו?

אומרים המפרשים, יעקב אבינו הוא עמוד התורה;

אומרת המשנה {אבות פ"א מ"ב} – **עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֵבֹדָה וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים.**

כותב **המהר"ל** {דוד חיים על אבות שם} – ותדע כי אלו שלשה דברים שהם התורה והעבודה וגמילות חסדים, כמו שהיו אלו ג' דברים ג' עמודי עולם, נתנו לג' אבות שהם אברהם יצחק ויעקב שהם ג"כ יסודות ואבות העולם, ולכך ראוי שיהיה להם

ביום הכיפורים, מזה הכהן הגדול 48 הזאות – 16 על הפרוכת, 16 על הכפורת ו- 16 על מזבח הזהב ומזבח החיצון – ולמה דוקא 16 הזאות על כל א'?

כותב בעל הטורים {טז, יד} – ט"ז הזאות על הכפורת כנגד ט"ז בריתות שנכתרו בסיני. ט"ז על הפרוכת כנגד ט"ז שבאוהל מועד. ט"ז על מזבח הזהב עם שיורי הדם שעל המזבח החיצון כנגד ט"ז שבערבות מואב והיינו דכתיב דם הברית.

כותב הבן יהודע {סוטה לו, ב} – נמצא מ"ח בריתות על כל מצוה ומצוה. אלו הם ג"פ י"ו, ובזה יובן בס"ד ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש שקראם 'גוי' כלומר ג' י"ו שע"י קבלת ג"פ י"ו בריתות תהיו **גוי קדוש**. ובזה מובן הטעם שהתורה נקנית במ"ח מעלות כנגד מ"ח בריתות, ולכן הצדיקים נקראים אנשי חיל והאשה אשת חיל, וכמ"ש אשת חיל מי ימצא, וישראל עושה חיל מפני שכל מצוה שעושים נכתרו עליה מ"ח בריתות כמנין 'חיל', ולכן אמר 'ושמתי כדכד שמשותיך' – כדכ"ד ג' ח"ל.

מה בדיוק החשבון של 16? במסכת סוטה [שם] נוכל למצוא את החשבון:

אומרת הגמרא {מסכת סוטה לו, א-ב} – **תנו רבנן: ברוך בכלל ברוך בפרט אורו בכלל אורו בפרט ללמוד וללמד לשמור ולעשות הרי ארבע ארבע וארבע הרי שמונה שמונה ושמונה הרי שש עשרה וכן בסיני וכן בערבות מואב שנא' {דברים כח-סט} אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה וגו' וכתוב {דברים כט-ל} ושמרתם את דברי הברית הזאת וגו' נמצא מ"ח בריתות על כל מצוה ומצוה ...**

א"כ בא הכהן גדול ומסנגר על עם ישראל באמצעות ט"ז הזאות, ולכן מ"ח הזאות בדוקא כנגד מ"ח בריתות שכתר הקב"ה עם ישראל.

כותב הספר **תורת העולה** {לרמ"א חלק ב', פ"כו} – כבר נודע הזאות יום כפורים שהוא אחת למעלה ושבעה למטה, כמו שיתבאר בהלכות יום כפורים {ח"יג פני"ח} אם ירצה השם יתעלה והטעם שהיו רומזים על ענין יצר הרע המחטיא האדם והוא נקרא בשבעה שמות ולכן היה זורק שבעה הזאות למטה ואחד מלמעלה שהוא נגד יצר טוב והיה מונה עם כל הזאות שלמטה שלמעלה כמו שאמרו {יומא נ"ב ע"ב} וכך היה מונה כו', להורות כי מן הראוי לשתף יצר הרע עם יצר הטוב ואז שניהם כאחד טובים, והיה זורק כמו שנאמר {יחזקאל ל"ו כ"ה} וזרקתי עליכם מים טהורים כמו שיתבאר כל זה אם ירצה השם יתעלה בסדר יום כפורים {ח"יג פני"ט}, ולכן היה זורק אלו הזאות על בין הבדים והפרוכת ... ולזה היה זורק בדמים אלו על הפרוכת, שבעה למטה ואחת למעלה, להורות כי אף שהוא שבעה למטה היה אחת למעלה, וגובר על הענין של מטה אם רצה.¹⁶

המספר 48 מופיע פעם א' ויחידה בכל התורה כולה – בפרשת מסעי, שנאמר {במדבר לה, ז} **כָּל הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתֵּנוּ**

¹⁶ ישנם שבעה סוגי יצר הרע. אבל הם לא מגיעים בבת אחת כולם, אלא בכל פעם מגיע יצר הרע אחד – ואם רק אחד בא, לעולם יהיה אחד {שהוא יצר הטוב} מול אחד {יצר הרע}. לכן הנוסח שאומר הכהן גדול ביום הכיפורים הוא: **"אחת** {היצר הטוב} **ואחת** {היצר הרע שנקרא 'רע'} **אחת** {היצר הטוב} **ושתיים** {היצר הרע שנקרא 'ערל'} **אחת** {היצר הטוב} **ושלש** {היצר הרע שנקרא 'טמא'} **אחת וארבע אחת וחמש אחת ושש אחת ושבע"**

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

בס"ד

פירוש הדבר, יש לנו 6 מילים בפסוק 'שמע ישראל' + ובפרשה הראשונה של 'ואהבת' ישנם עוד 42 מילים נוספות – סכ"ה 48!

הפעם הראשונה שהשי"ס הבבלי מדבר על המס' 48, זה במסכת עירובין; שם עוסקת הגמרא בגדלותו של ר' מאיר, ושם אומרת הגמרא שלאחד מגדולי תלמידיו של ר' מאיר קראו סומכוס; לפני שניכנס לדברי הגמרא, אתן לכם מרגלית נפלאה;

בערב ר"ה שאל אותי יהודי אם אני אוכל רוביא; למעשה, הוא רצה לדעת מה הנוסח שאני אומר כאשר אני אוכל רוביא, אמרתי לו: "כפי שמובא בהלכה – 'שירבו זכויותינו וכו'"

"ומה אתה עושה כשאתה אוכל רימון?!", שאל אותי.

אמרתי לו: "שירבו זכויותינו¹⁸ כרימון..."

"כמה זכויות אתה צריך?!", שאל.

"למה שלא תפרגן?!", שאלתי ☺

אמר לי: "חלילה! אבל למה צריך לאכול את שניהם?!"

כדי להסביר את הדברים, הוא הביא דברים נפלאים שמביא **הפרדס יוסף** במאמרי ראש השנה שלו;

אומרת הגמרא {מסכת ב"ב י, א} – **שאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא: אם אלהים אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם? א"ל רבי עקיבא:** הוא נותן לנו לפרנסם כדי שניצולו **אנו בהן מדינה של גיהנם** בקיום מצות הצדקה. א"ל טורנוסרופוס: **אדרבה!** מה שאתם נותנים צדקה לעניים זו בעצם מה שמחייבתם לעונש של גיהנם! **אמשול לך משל למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו. והלך אדם אחד והאכילו והשקהו בניגוד לצווי המלך. כששמע המלך מה שעשה אדם זה לא כועס הוא עליו? ואתם, בני ישראל, הרי קרוין עבדים לה', שנאמר {ויקרא כה-נה} **כי לי בני ישראל עבדים! אמר לו רבי עקיבא:** **אמשול לך משל אחר למה הדבר דומה. למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו. והלך אדם אחד והאכילו והשקהו ובכך הצילו ממוות. כששמע המלך מה שעשה אדם זה, לא דורון משגר לו? ואנו קרוין בנים והרי אנו, בני ישראל, קרויים בנים של ה', זכתיב {דברים יד-א} **בנים אתם לה' אלהיכם.** הרי אף כשישראל חבושים בבית המאסר של הגלות, עדיין נחשבים הם כבנים לה'. אמר לו טורנוסרופוס: **אתם קרויים בפסי אחד 'בנים' של ה', ובפסוק אחר אתם קרוין 'עבדים' של ה'. וההבדל הוא כך: בזמן שאתם עושין רצונו של מקום ומקיימים מצוותיו אתם קרוין בנים, ואז באמת ראוי לכם לפרנס עניים שביניכם. ובזמן שאין אתם עושין רצונו של מקום, אתם קרוין עבדים. ועכשיו בזמן הזה, אין אתם עושין רצונו של מקום שהרי הגלה אתכם בין האומות! על כן, אין לכם לתת צדקה לעניים...******

אם כן, יוצא שישנה מחלוקת בין טורנוסרופוס הרשע לבין רבי עקיבא – האם היום שאין בית מקדש, אנחנו נקראים 'בנים' או 'עבדים'?

אלו ג' דברים שהם יסודות ועמודים לעולם. וזה כי תמצא גמילת חסדים שהיה מדת אברהם, כמו שמבואר בכתוב שהיה זריז בכל גמילת חסדים, דהיינו קבלת אורחים, וכן ממה שהכתוב אומר "ויטע אשל בבאר שבע" ודרשו ז"ל: פונדק או פרדס ... וכתוב תתן אמת ליעקב חסד לאברהם. יצחק זכה במדת העבודה שהרי הקריב עצמו על גבי מזבח, ובמדרש אותו היום שהעלה אברהם את יצחק בנו על גבי המזבח תקן הקב"ה שני כבשים אחד בשחרית ואחד בין הערבים שנאמר {שמות כט, ט} את הכבש האחד וגוי וכל כך למה בשעה שישראל מקריבין תמידים על המזבח וקוראין את המקרא הזה צפונה לפני ה' זוכר עקידת יצחק בן אברהם מעיד אני עלי שמים וארץ בין גוי ובין ישראל ובין אשה ועבד ושפחה קורא את המקרא הזה צפונה לפני ה' זוכר עקידת יצחק ע"כ. הרי כי בשביל העקידה היה העבודה אל השי"י, מפני כי יצחק הקריב עצמו אל השי"י, ולפיכך עיקר העבודה היה ליצחק שהקריב עצמו ... יעקב היה לו מדת התורה כמו שאמר "ויעקב איש תם יושב אוהלים, וכמו שרמזו חז"ל במדרש: "עם לבן גרתי ואחר עד עתה אף על פי כן תרי"ג מצות שמרתי, הרי לך כי יעקב היה לו מדת התורה.

בא האור החיים הקדוש בפרשת תרומה, ומנסה להבין את משמעות המספר 48;

כותב האור החיים הקדוש – רמז המשכן קרשים אין קרשים אלא קשרים שבאמצעותו יתקשרו ויתחדו כל בחינות הקדושה עליונים ותחתונים וכולן רמוזים בו עשר אמות אורך הקרש אין לך בחינה מבחינת הקדושה שאין בה כללות עשרה, ואמרו **ואמה וחצי** כאן רמז יחוד מצה שלימה ומצה פרוסה, והוא סוד ה"א ודל"ת. או ירצה סוד היסוד חי העולמים הוא רמז האמה ועטרת היסוד הוא בחינת חצי האמה, נמצאת אומר כי כל קרש יש בו רמז עשרה שישנם בכל ספירה ויש בהם רמז צדיק וצדק מיוחדים ברוחב, מנין הקרשים מ"ח, והוא סוד (ישעי' נ"ד) ושמתי כ"ד כ"ד שמשותף ...

אני לא מבין בסודות, לכן ניגשתי ליהודי גדול שכן מבין ושאלתי אותו מה בדיוק הסוד שישנו בפסוק הנ"ל, והוא הפנה אותי לתיקוני הזוהר¹⁷ ששם כתוב שיכדכד שמשותף זה בי פעמים 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'; ב' – 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' ישנם כ"ד אותיות. אומרים אותו פעמיים ביום – בבוקר ובערב, ולכן זה "כ"ד – כ"ד שמשותף"

בא האוהב ישראל מאפטא בפרשת מסעי, ואומר דבר נפלא – **ואת הערים אשר תתנו ללויים את שש ערי המקלט ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר גו'.** בהעיר לב להבין ולדעת יש לרמז בזה כי מצוה זו נוהגת בכל זמן כי התורה נצחית וע"כ אפילו בזה הזמן יש לה שייכות והוא תיקון למכה נפש בשגגה. ר"ל מי ששגג בחטאים ועונות ומשחית נפשו הוא יעשנה. ר"ל שיעשה תיקון זה. בקבלת עול מלכות שמים באהבה שלימה ובמסירות נפש גדול באמת בכל לבבו להשי"י בהששה תיבות שמע ישראל כו'. והמה בחי' שש ערי מקלט. ועליהם תתנו מ"ב עיר – הוא בחי' פ' א' של קייש שהוא 'ואהבת', שיש בה מ"ב תיבות. והיינו קבלת אהבתו ית' ותורתו בכל לב ונפש, וע"י המסירות נפש באמת בכל לבבו לקבל עליו עול מלכות שמים. וע"י קבלתו באמת אהבת השי"י בכל לבבו בזה נתכפר לו על שהכה את נפשו בשגגה...

¹⁸ ברוך שאמר: בני עדות ספרד אומרים 'מצוותינו'.

¹⁷ תיקון מ"ז.

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

והשכבתי אותו לישון בחזרה, **וכן ליצחק וכן ליעקב** כבר היה מאוחר. שאלו רבי: **ולוקמינהו בהדי הדדי** יעירו אותם ביחד, ויתפללו באותו זמן, וכך לא יצטרך אליהו להתעכב עם כל אחד ואחד מהם; השיב לו אליהו: **סברי** סבורים בשמים שיש לחוש **שתקפי ברחמי** שהאבות יתחזקו בתפילתם בבקשת רחמים על כלל ישראל, **ומייתי ליה למשיח בלא זמניה** ויביאו את המשיח לפני זמנו, לכן אין נותנים לי רשות להעיר אותם ביחד.

שאלתי את המגיד שיעור, "רבי'ה אני לא מבין. מה פתאום אליהו הנביא צריך להסביר לרבי יהודה הנשיא איפה הוא היה – אם הוא לא הגיע, ממילא היתה לו סיבה?!"

אמר לי המגיד שיעור בשליפה, "אתה יודע מה כתוב כאן בגמרא? אם אתה תהיה פעם 'מגיד שיעור' רב/מלמד וכו' – כל תלמיד שלא יגיע, אתה תשאל אותו איפה הוא היה – ולמה? כדי שידע התלמיד שהוא חשוב בעיניך – 'הרבי'ה סופר אותי' – כך יהיה לו חשק להגיע לשיעורים הבאים!"

אומרת הגמרא {מסכת חגיגה טו, ב} – **אשכחיה** [פגש] **רבה בר שילא לאלהיה** הנביא, פעם אחת, **ואמר ליה**: **מאי קא עביד** (מה עושה) **הקב"ה**? **א"ל** אליהו: **קאמר שמעתא מפומייהו דכולהו רבנן** הוא חוזר על מאמרי ההלכה שנאמרו מפיהם של כל שאר החכמים, **ומפומיה דרבי מאיר לא קאמר** אולם את המאמרים שיצאו מפיו של רבי מאיר אינו מזכיר. **א"ל** רבה בר שילא לאלהיה: **אמאי** למה? השיב אליהו: **משום דקא גמר שמעתא מפומיה דאחר**¹⁹ מפני שלמד רבי מאיר תורה מפיו של 'אחר', ולכן אין תורתו ראויה להיאמר בשמים. **א"ל** רבה בר שילא: **אמאי** למה נחשב הדבר כפגם בתורתו של רבי מאיר? הרי **רבי מאיר** נהג בתורתו של אחר כמי שרימון מצא את תוכו של הרימון אכל, ואילו את קליפתו זרק. כלומר, לא למד מ'אחר' אלא מה שראוי ללמוד ממנו, ולא את דעותיו המקולקלות. **א"ל** אליהו הנביא: קיבל הקב"ה את טענתך, שיש להביא אף את דברי ר' מאיר, **והשתא קאמר** ועכשיו הוא אומר כך: **מאיר בני אומר**: **בזמן שאדם מצטער** מחמת הפרענות הבאה עליו בעונו, **שכינה מה לשון אומרת** באיזה לשון קובלת עליו השכינה ומביעה את צערה? היא אומרת, כביכול: **קלני**

לכאורה, לפי שיטתו של טורנוסרופוס הרשע, אנחנו נקראים 'עבדים' ולכן עפ"י דבריו – אסור לתת צדקה.

באה הגמרא במסכת קידושין, ומביאה מחלוקת בין רבי מאיר לרבי יהודה:

אומרת הגמרא {מסכת קידושין לו, א} – שנינו בברייתא: נאמר **"בנים אתם לה' אלהיכם"**, ללמד שבזמן שאתם נוהגים מנהג בנים, אתם קרוים "בנים" לה' אלהיכם, אבל בזמן שאין שאין אתם נוהגים מנהג בנים, אין אתם קרוים בנים. אלו דברי ר' יהודה. **רבי מאיר** חולק ואומר: **בין כך ובין כך אתם קרוים "בנים"**, שנאמר {ירמיה ד-כב} **בנים סכלים המה**; הרי לנו, שאף על פי שישיראל מתנהגים בדרך שטות כסכלים, נחשבים הם עדיין כבנים. **ואומר** רביה נוספת לכך: {דברים לב-כ} **בנים לא אמון בם** אעפ"י שאינם עומדים בנאמנותם, בנים הם; **ואומר** {ישעיה א-ד} **זרע מרעים בנים משחיתים** אעפ"י שמשחיתים, בנים הם; **ואומר** {הושע ב-א} **והיה במקום אשר יאמר להם: לא עמי אתם, יאמר להם** [לאחר שיחזרו בתשובה]: **בני אל חי** [אתם]. שואלת הגמרא: **מאי "ואומר"** שאמר רבי מאיר? כלומר, אחרי שהוכיח רבי מאיר מהפס' בירמיה שבני יראל נקראים 'בנים' לה' אפילו בזמן שהם חוטאים, מדוע הביא פסוקים נוספים? מתרצת הגמרא: **וכי תימא** שאם תאמר, אחרי שיהיה בידך רק את הפס' בירמיה: **סכלי הוא דמקרי בני** כשהם חוטאים מתוך סכלות ושטות, דוקא אז נקראים הם 'בנים', **כי לית בהו הימנותיהו לא מיקרו בני** אבל כשהם אינם נאמנים, כלומר שחוטאים מתוך רשעות, אינם נקראים 'בנים', **ת"ש** רביה מפס' אחר **ואומר**: **בנים לא אמון בם**, כלומר שאינם נאמנים, ואעפ"י כן נקראים 'בנים'. **וכי תימא** ואם תאמר: **כי לית בהו הימנותא הוא דמיקרו בנים** כשאין בהם נאמנות, רק אז נקראים הם 'בנים', **כי פלחו לעבודת כוכבים לא מיקרו בנים** אבל כשעובדים הם ע"ז, כבר אינם נקראים 'בנים'. **ת"ש** רביה מפס' אחר **ואומר**: **זרע מרעים בנים משחיתים**, ואין השחתה אלא ע"ז, וכמו שנאמר {דברים ד, טז} פן תשחתון ועשיתם לכם פסל... "ואעפ"י כן קראם הנביא 'בנים'. **וכי תימא** ושם תאמר: **בנים משחיתים הוא דמיקרו** 'בנים משחיתים' דוקא נקראים הם, אבל **בני מעלייא לא מיקרו** 'בנים טובים' כבר לעולם לא ייקראו, **ת"ש ואומר**: **והיה במקום אשר יאמר להם: 'לא עמי אתם'** [כאשר היו חוטאים], **יאמר להם: בני אל חי** אחרי שיחזרו בתשובה, יחזרו להיקרא 'בני אל חי'.

היה א' מגדולי המקובלים בטבריה, קראו לו ר' **שאלתיאל ניניו** זצ"ל שכתב, כל פרוטה שאדם נותן לצדקה יאמר "לע"י רבי מאיר בעל הנס" – שמא הצדקה תגיע לאדם שע"פ שיטת ר' עקיבא קרוי 'עבד' ואז יהיה אסור לתת לו צדקה.

הגמרא במסכת חגיגה מספרת, שרבה בר שילא פגש פעם א' את אליהו הנביא ושאל אותו מאיפה הוא מגיע, ואליהו השיב לו "מהשמים";

לכאורה, איך היה לו האומץ לשאול אותו דבר כזה. אם אנחנו היינו פוגשים את אליהו הנביא, היינו מתעלפים על המקום! ©

זכורני פעם א', שהייתי בישיבה קטנה למדנו סוגיה במסכת בבא מציעא;

מספרת הגמרא {מסכת ב"מ פה, ב} – **אליהו הוה שכיח** היה רגיל לבוא **במתיבתא דרבי** בשיבתו של רבי. **יומא חד, ריש ירחא הוה** היה ראש חודש, **נגה ליה ולא אתא** אליהו איחר ולא בא. כשבא לבסוף, **א"ל** רבי: **מאי טעמא נגה ליה למר** מדוע איחר הרב היום? **אמר ליה אליהו**: **אדאוקימנא לאברהם** עד שהערתי את אברהם, **ומשינא ידיה ומצלי ורחצתי** את ידיו והתפלל, **ומגנינא ליה**

¹⁹ שעליו אומרת גמרא {שם טו, א} - **אחר** אלישע בן אבויה **קיצץ בנטיעות** קלקל ועיוות ודיבר כלפי מעלה **ועליו הכתוב אומר** {קהלת ה-ה} **אל תתן את פיך לחטיא את בשרך** שע"י דיבורו נכשל ונטרד. מבארת הגמרא: **מאי היא** מה היתה טענתו של אחר? **זחא** ראה את המלאך הנקרא **מיטטרון דאתיהבא ליה רשותא למיתב למוכתא זכוותא דישראל** את מ"ט שר הפנים שכותב זכויותיהם של ישראל. **אמר, גמירא** קיבלתי מרבתי **דלמעלה** אצל המלאכים **לא הוי** אין **לא ישיבה ולא תחרות ולא עורף** אין למלאכים עורף, אלא יש להם פנים מכל ארבעת הצדדים **ולא עיפוי** אין אצלם עייפות. ואם כן, כיצד ישב השר מ"ט בשמים? **שמא חס ושלוס ב' רשויות הן**?! כששמעו בשמים את דברי אחר, **אפקוהו** הוציאוהו **למיטטרון ומחיוהו שיתין פולסי דנורא** והלקוהו שישים מלקות במקלות של אש, להודיע לאחר שאין למ"ט יכולת יותר משאר המלאכים. **ואמרו ליה** לשר מ"ט **מ"ט כי חזיתיה לא קמת מקמיה** מדוע כשראית את אחר לא קמת ממקומך, וכך לא היה מגיע לטעות. ולאחר מעשה זה **איתיהבא ליה רשותא למימחק זכוותא דאחר** ניתנה למ"ט הרשות למחוק את זכויותיו של אחר. **יצתה בת קול ואמרה** אף שנאמר {ירמיה ג-יד} **שובו בנים שובבים** הרי זה חוץ מאחר, שהוא אינו יכל לשוב בתשובה, מאחר שידע את כבוד ה' ומרד בו. וכשמע זאת אחר, **אמר** על עצמו **הואיל ואיטריד ההוא גברא מההוא עלמא** הואיל ונטרדתי מהעולם הבא, שהרי נמחקו זכויותי ואיני יכול עוד לחזור **ליפוק ליתהני בהאי עלמא** אצא ואהנה בעולם הזה. **נפק יצא אחר לתרבות רעה**. **נפק יצא ואשכח מצא זונה, ותבעה** לונות עמה **אמרה ליה** וכי **לאו אלישע בן אבויה את** ואיך יתכן שאדם גדול כמוך יעשה מעשה כזה?! **עקר** אחר **פוגלא ממישרא** צנן מערוגתו **בשבת ויהב** ונתן לה. **אמרה** אם כך, **ודאי** שאין זה אלישע בן אבויה, אלא אדם אחר הוא.

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

היתה שואלת מיד: "מאיפה הוא – מבריסק?" והייתי אומר לה: "לא ממש... מתחיל ברי"ש: רמת עמידר" – ישר היא היתה אומרת לי: "קח אותו ותשים אותו אצלך בבית! אני לוקחת או בריסק או פוניבז" © - "הוא יהיה בפוניבז!" – "כשהוא יהיה אז תתקשר!" ©

ממשיכה הגמרא ואומרת – קביל עליה ריש לקיש קיבל על עצמו לשוב מדרכו הרעה וללמוד תורה. **בעי למיהדר לאתויי מאניה** רצה לחזור לשפת הירדן ליטול את בגדיו, **ולא מצי הדר** ולא היה יכול לחזור, שתש כחו - רק נהיה חרדי, הלך לו כל הכושר הגופני © **אקרייה ואתנייה** לימדו ר' יוחנן מקרא ומשנה **ושויה גברא רבא** ועשאו לאדם גדול. **יומא חד הוון מפלגי בי מדרשא** יום אחד, נחלקו בבית המדרש בענין כלים אלו: **הסייף והסכין והפגיון והרומח ומגל יד ומגל קציר, מאימתי** הם חשובים כלים **ומקבלין טומאה? משעת גמר מלאכתן. ומאימתי** הוא גמר מלאכתן? **רבי יוחנן אמר: משיצרחו במים. א"ל ר' יוחנן לריש לקיש: לסטאה בלסטיותיה ידע** לפי שהיית לסטים, אתה בקי בכלי אומנות של ליסטים ויודע מתי הם ראויים למלאכתם. **אמר ליה** ריש לקיש: **ומאי אהנת לי** ומה הועלת לי? **התם רבי קרו לי** שם, בין הלסטים קראו לי 'רבי' שהייתי מנהיגם, ואף **הקא רבי קרו לי** כאן קוראים לי 'רבי'. **אמר ליה ר' יוחנן: אהנאי לך** הועלתי לך **דאקרביןך** (שהקרבתך) **תחת כנפי השכינה! חלש דעתיה** (חלשה דעתו) **דרבי יוחנן** מתשובתו של ריש לקיש. **חלש ריש לקיש** ריש לקיש חלה [מפני שגרם צער לרבי יוחנן]. **אתאי אחתיה** באה אחותו של רבי יוחנן, שהיתה אשתו של ריש לקיש, לפני רבי יוחנן, **קא בקיא** היא בכתה והתחננה לפניו שיתפלל על ריש לקיש בעלה. **אמרה ליה: עשה בשביל בני** [להציל את אביהם ממותה]! **אמר לה** השיב לה ר' יוחנן בפסוק זה: **{ירמיה מט-יא} עזבה יתומיך אני אחיה** [אותם]. אמרה לו: **עשה בשביל אלמנותי** [שלא אתאלמן]. **אמר לה: {ירמיה מט-יא} ואלמנותיך עלי תבטחו. נח נפשיה דר' שמעון בן לקיש** ריש לקיש נפטר **והוה קא מצטער ר' יוחנן בתריה טובא** והיה ר' יוחנן מצטער אחריו הרבה, שהיה מתחרט על שגרם למותו, שלא היה מוצא תלמיד ותיק ומסור כמותו. **אמרו רבנן** (החכמים): **מאן ליזיל ליתביה לדעתיה** מי ילך לישב את דעתו? **יזילך רבי אלעזר בן פדת, דמחזדין שמעתיה** ששמעותיו (כוחו בלימוד) ומחזדות, ואפשר שהוא יוכל למלא את מקומו של ריש לקיש. **אזל יתיב קמיה** הלך רבי אלעזר בן פדת וישב לפני רבי יוחנן. **כל מילתא דהוה אמר רבי יוחנן** כל דבר שהיה רבי יוחנן אומר, **אמר ליה** רבי אלעזר בן פדת, כדי להביא ראיה לדבריו: **תניא דמסייעא לך** שנינו ברייתא המסייעת לך. לבסוף **אמר** לו ר' יוחנן: **את כבר לקישא** אתה אומר להיות כבן לקיש? **הרי בר לקישא כי הוה אמינא מילתא** כל פעם שהייתי אומר דבר מה, **הוה מקשי לי עשרין וארבע קושייתא** היה מקשה לי עשרים וארבע קושיות, **ומפריקנא ליה עשרין וארבעה פרוקי** והייתי מתרץ לו עשרים וארבעה תירוצים, **וממילא דווחא שמעתא** ומתוך המשא ומתן שביננו היתה הסוגיא מתבהרת. **ואת אמרת** ואילו אתה אומר תמיד: **'תניא דמסייע לך** שנינו ברייתא המסייעת לך. מה מועיל לי הדבר? **אטו לא ידענא דשפיר קאמינא** האם איני יודע כבר שמה שאני אומר הוא דבר טוב ונכון?! **הוה קא אזיל וקרע מאניה** היה ר' יוחנן הולך וקרע בגדיו **וקא בכי** והיה בוכה **ואמר: היכא את** (איפה אתה) **בר לקישא היכא את בר לקישא, והוה קא צוח** והיה צועק **עד דשף דעתיה** [מינייה] עד שיצא מדעתו

מראשי, קלני מזרועי, כבד עלי ראשי, כבדה עלי זרועי, על שיצרת אדם זה שנענש על עונו. **אם כך הקב"ה מצטער על דמן של רשעים** שנשפך, ואף על פי שכדין נשפך, כעונש על העבירות שעשו, **ק"ו** שהקב"ה מצטער **על דמן של צדיקים שנשפך** שלא כדין.

אומר הפרדס יוסף, יוצא א"כ, שהקב"ה החל לצטט מימרות בשם רבי מאיר [לפסוק כמותן] ברגע שהביא רבה בר שילא את המשל של הרימון. ועפ"י דברי הגמרא שהבאנו במסכת קידושין, רבי מאיר אומר שבין כך ובין כך אנו נקראים 'בנים' למקום. לכן אם אנחנו רוצים להיקרא 'בנים' למקום, זה צריך לעבור דרך ה'רימון'.

אמר לי אותו יהודי, "לכן בר"ה אוכלים רוביא – כדי שירבו זכויותינו. אבל רימון אוכלים, כדי לזכות בזכות של 'בנים' אתם לה' אלקיכם!"

לאחר הדברים האלה, נוכל לחזור לגמרא במסכת עירובין:

אומרת הגמרא {מסכת עירובין יג, ב} – **א"ר אבהו א"ר יוחנן: תלמיד היה לו לר' מאיר וסומכוס שמו שהיה אומר על כל דבר ודבר של טומאה ארבעים ושמונה טעמי טומאה ועל כל דבר ודבר של טהרה ארבעים ושמונה טעמי טהרה.**

בא המהרש"א ושואל, למה הוא דרש דוקא ארבעים ושמונה טעמי טומאה וטהרה ולא מס' אחר?!

אומרת הגמרא {מסכת נדרים לח, א} – **רב ושמואל דאמרי תרויהו שניהם: חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכולם נתנו למשה חסר אחת, שנאמר {תהילים ח-ו} ותחסרהו מעט מאלקים.**

כותב המהרש"א – ומ"ח טעמי טהרה כו'. נראה דנקט מספר הזה עי"פ מ"ש בנדריים דיש נ' שערי בינה ולא נגלו למשה רק מ"ט מהם, שנאמר "ותחסרהו מעט מאלהים" וסמכוהו אקרא וכמטמונים תחפשנה וז"ש דלאותו תלמיד אחד נגלו לו מ"ח פנים ולא היה חסר רק פנים אחד ממה שנגלה למשה.

בא הספר מגדים חדשים ושואל שאלה על דברי המהרש"א;

ישנה גמרא במסכת בבא מציעא דף פ"ד – סוגיה עצומה ומאד מזעזעת;

מספרת הגמרא {מסכת ב"מ פד, א} – **ר' יוחנן הוה אזיל ויתב אשערי טבילה** היה רגיל ללכת ולשבת על יד הכניסה לבית הטבילה [למקוה שבו היו נשים טובלות להיטהר לבעליהן] **אמר: היה מסביר למה הוא יושב שם: "כי סלקן** כשעולות **בנות ישראל מטבילת מצוה, לפגעו בי** ביציאתן ותישאר דמותי במחשבתך, **כי היכי דלהו להו בני שפירי כוותי** כדי שיהיו להן בנים יפים כמוני, **גמירי אורייתא כוותי** ולומדי תורה כמוני... **יומא חד הוה קא סחי ר' יוחנן בירדנא** יום אחד, היה ר' יוחנן שוחה בירדן, **חזייה** ראה אותו **ריש לקיש** שהיה אז ליסטים, **ושוור לירדנא אבתריה** וקפץ לירדן אחריו. **אמר ליה** ר' יוחנן בראותו את כוחו הגדול: **חילך לאורייתא** כמה כחך גדול! כח כזה, ראוי לסבול עול התורה! **אמר ליה** ריש לקיש לר' יוחנן: **שופרך לנשי** היופי שלך שייך לנשים. **א"ל ר' יוחנן: אי הדרת בך** אם תחזור בך ותקבל עליך עול מצוות **יהיבנא לך אחותי** אתן לך את אחותי **דשפירא מינא** שיותר יפה ממני, לאישה...

בכל פעם שאני קורא את הגמרא הזאת, אני מתרגש מחדש; אם הייתי בא לאחותי ואומר לה "יש לי שידוך בשבילך!", היא

ברוך שאמר

בס"ד

ד { וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכְּסֵם הַיּוֹם – מקור חיי החיות היא התורה הקדושה! ולכן הדרך היחידה לחזור לחיים, היא ע"י התחברות לתורה.

לאחר הדברים האלה, נוכל להבין דבר נפלא:

מצאתי רעיון נפלא בספר **שמן ראש**; הספר **שמן ראש** שייך ליהודי חכם בן זמנינו בשם **הרב אנשיל הכהן כץ**. הוא מתגורר בארה"ב. חיבר ספרים נפלאים ביותר – גאון הגאונים, בעל ידע עצום שלא יתואר ולא ישוער! הוא נוהג לפעמים להביא רעיונות הלכתיים ולאחר מכן, הוא מביא דברי פלפול ולאחריהם דברי תוכחה; במאמרי חודש אלול שלו, הוא עומד על שורה א' מדברי האר"י הקדוש. אבל נקדים להם הקדמה קצרה;

אדם שהרג בשגגה וגלה לעיר מקלט, נמצא שם עד מות הכהן הגדול; ומה קורה עם ההורג בשגגה מת לפני שמת הכהן הגדול? הוא נקבר בעיר מקלט עד פטירת הכהן הגדול, ולאחר שהכהן הגדול נפטר, מעבירים אותו לנחלת אבותיו²⁴.

עד כה הבנו מה קורה אם אדם שרצח בשגגה אדם אחר. אבל מה קורה, שואל הספר **שמן ראש**, עם בנאדם שהרג מעצמו – כלומר, הקב"ה נתן לו חיים במשך שנה שלימה על מנת לקיים תורה ומצוות, ובמקום לקיים תורה ומצוות הוא שרף [רצח] חצי שנה על שטויות והבלים – האם הוא צריך לגלות לעיר מקלט?!

כותב הספר **שמן ראש** {פרשת שופטים} – ועל דרך המוסר יש לומר, ידועים דברי האר"י הקדוש, ויהאלקים אינה לידו וישמתי לך מקום אשר ינוס שמה (שמות כא, יג), ר"ת אל"ו"ל. והענין הוא, דכמו שיש הורג נפש בשגגה שחייב גלות, כן יתכן אדם שלא נגע בנפש חבירו כלל, והוא כהורג נפש, שהורג את נפש 'עצמו'. כאשר האדם חוטא, הוא פוגם את נשמתו, נשמה שנתת בי טהורה היא, נשמה נקיה וטהורה, והוא חובל בה בחטאיו, וכמאמרם {ברכות יח:} : רשעים בחייהם קרואים מתים, שרשע גם כאשר חי והולך על רגליו, הוא נחשב כמת, כי איבד נשמתו, וכאשר נשמתו נפגם הוא חשוב כמת, והחוטא הוא הורג נפש בשגגה.

וכמו שיש תיקון להורג נפש ללכת לעיר מקלט, שקולט אותו מהגואל הדם שרודף אחריו ורוצה להורגו, נפש תחת נפש, וכאשר הרוצח נכנס לעיר מקלט, אינו רשאי הגואל הדם להורגו. כמו כן ההורג את נפש עצמו בחטאיו, יש גם כן גואל הדם, המה המקטריגים עליו למעלה, עבור שהמרה כנגד בוראו, ורודפים אחריו להענישו ולהזיקו, אבל גם הוא יש לו ערי מקלט שקולטתו מהם. וכידוע שכל דבר ישנו בעולם שנה ונפש, ולכן כמו שיש ערי מקלט בעולם, שלש ערים תבדיל לך לנוס שמה כל רוצח, כן יש גם בזמן, והמה הימים הנוראים של חודשי אלול ותשרי, אשר כל הורג נפש יוכל למצוא בהם מקום להינצל מן הדין – 'דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב', והמה הערי מקלט שקולטתו מהגואל הדם המקטריג. וזה מתחיל בחודש אלול, שכאשר נכנס בתוכו ומנצל הימים הללו

²⁴ **ברוך שאמר**: הגמרא במסכת מכות דף י" ע"א אומרת: "**וחברון עיר מקלט הוא**"; אומר האר"י הקדוש, לכן גרו האבות הקדושים בחברון, היות והם באו לתקן את חטאו של אדם הראשון שהיה לו דין של רוצח בשגגה. וסמך לדבר כמ"ש חז"ל {מסכת מכות פ"ב מ"ז} – על הפסי' {במדבר לה} **אֲשֶׁר נָס שְׁמָה, שָׁם תִּהְיֶה דִּירָתוֹ, שָׁם תִּהְיֶה מִיתָתוֹ, שָׁם תִּהְיֶה קְבוּרָתוֹ** – וכך היה עם האבות הקדושים!

ונשתטה. **בעו רבנן רחמי עליה** ביקשו חכמים רחמים עליו²⁰, ונח **נפשיה** ונפטר ר' יוחנן.

נשאלת השאלה – איך יכול להיות שתמיד היה ריש לקיש מקשה לר' יוחנן עשרים וארבע קושיות ור' יוחנן היה מתרץ לו בדיוק עשרים וארבע תירוצים – אף פעם לא יצא לו להקשות עשרים ושתיים או עשרים קושיות?!

אומר המהרש"א – וענין כ"ד קושיין וכ"ד פירוקים אחדא מלתא דהשתא בההיא מלתא נתחדשו כ"ד קושיין וכ"ד פירוקים שהן מ"ח פנים וה"ל עם המלתא גופא²¹ מ"ט פנים שיש לתורה, כמ"ש וכמ"ט – מונים תחפשה וגו'.

שואל המגדים חדשים, לכאורה, דברי המהרש"א לא מובנים. למה כאן הכליל **המהרש"א** את הקושיא עצמה והוסיף אותה למ"ח קושיות ותירוצים, ואילו אצל סומכוס הקושיה כלל לא נכללה? – וז"ל: "ודבריו צריכים ביאור מה שחשב להמילתא גופא לחוד, דהרי זה כלול בהכ"ד קושיי ופרוקי. ויותר היה לו להמהרש"א לפרש עפ"י מה שפירש כאן, דע"י כ"ד קושיי ופירוקי נגלו לו המ"ח פנים שבתורה... – ולבסוף הוא נשאר ביצריך עיון."

בא ספר **החינוך**, ומבאר מדוע אותם רוצחים בשגגה גולים דוקא לערי הלויים ולא לדוגמא לערי הזבולונים;

כותב החינוך {מצוה ת"ח²²} – **מצות ישראל לתת ערים ללויים לשבת בהן והן קולטות**. **שרש מצוה** זו ידוע הוא, כי שבט הלוי מבחר השבטים ונכון לעבודת בית השם, ואין לו חלק עם ישראל בנחלת שדות וכרמים, אבל ערים היו צריכים להם על כל פנים לשבת, הם ובניהם וטפם וכל חיתם, ומפני גדל מעלתם וכשר פעלם וחין ערכם נבחרה ארצם לקלט כל הורג נפש בשגגה, יותר מארצות שאר השבטים, אולי תכפר עליו אדמתם המקדשת בקדשתם²³...

אדם שהרג – בין בשוגג בין במזיד, דינו מוות; הגמרא במסכת מכות מביאה מחלוקת לגבי אדם שהרג בשגגה; האם לגואל הדם מותר להורגו או אף יותר מזה, מצוה להורגו? – פירוש הדבר, אדם שהרג בשגגה – דמו הותר!

באה התורה ואומרת לך, למעשה אתה מת. אבל יש לך דרך א' ויחידה לחזור לחיים – ואיך? אם תתחבר ל'מקור החיים' – היא התורה, כמ"ש אומרים: "**כִּי בְּאוֹר פְּנִיךָ נִתְּתָ לָנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ, תּוֹרָה וְחַיִּים, אֶהְבֶּה וְחָסֵד וְגוּוֹ**", ועוד נאמר {דברים ד,

²⁰ **ברוך שאמר**: שואל ר' חיים **שמואלביץ** זצ"ל בספר השיחות שלו, למה התפללו עליו החכמים שימות – למה לא התפללו עליו שיבריא?! אלא אמרו החכמים, אם נתפלל עליו שיהיה בריא – הוא יבריא ויראה שריש לקיש איננו, הוא שוב פעם ישתגע! – לכן יתפללו עליו שיפטר מן העולם.

²¹ **ברוך שאמר**: היינו תוסיף למ"ח קושיות ותירוצים גם את הקושיה עצמה שהקשה לו ר' יוחנן.

²² **ברוך שאמר**: ש'במקרה' ת"ח בגימ' ג"כ 408.

²³ **ברוך שאמר**: פירוש, ערי הלויים הם מקומות קדושים היות וגם הלויים הם אנשים קדושים [שאינו להם שום דבר אחר מלבד התורה, וכמ"ש שנקרא בע"ה בשמחת תורה: {דברים לג, י} **יָרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְעֵקֶב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל יְשִׁימוּ קִטּוֹרָה בְּאֶפְסָךָ וְקָלִיל עַל מִזְבְּחֶךָ**], והרי כל שבט תרם להם מחלקו ובזמן שאדם צדיק מתגורר במקום מסוים – הוא משפיע בקדושתו על המקום. וכאשר גולה לעריהם רוצח בשגגה, הם מושפע מקדושתם וממילא ההוא מתעורר לתשובה.

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

בס"ד

בא הערוך לנר ואומר את אותה 'פצצה' כמו שהביא השמן ראש, רק בשינוי צורה;

אומרים חז"ל {ילקוט שמעוני, תהילים, רמז תש"ב} – **שאלו לחכמה: חוטא מה עונשו, א"ל: חטאים תרדף רעה** אין מושג כזה של תשובה – עברת עבירה אתה מקבל עונש, **שאלו לנבואה: חוטא מה עונשו, א"ל: הנפש החוטאת היא תמות. שאלו לתורה: חוטא מה עונשו? א"ל: יביא אשם ויתכפר לו. שאלו להקב"ה: חוטא מה עונשו, א"ל יעשה תשובה ויתכפר לו...**

נשאלת השאלה – ולמה אמרה הנבואה, "הנפש החוטאת תמות" – למה דוקא מוות?!

אומר **הערוך לנר** [מכות י] – והנה מה שאמר מדת הדין נפש החוטאת היא תמות ולא חילק בין עבירה חמורה לקלה היינו דכתיב "שופך דם האדם באדם דמו ישפך" כי בצלם אלקים עשה את האדם, וידוע מה שאמרו רז"ל כי החוטא על ידי חטאו מסיר ממנו צלם האלקים הקדוש, ולכן בחטאו נעשה רוצח בצלם אלקים וצריך להתקיים בו באדם 'דמו ישפך' שחייב מיתה כמו רוצח. אבל הקב"ה אמר יעשה תשובה, דע"י התשובה הקב"ה מוחל לו. אכן כבר אמרו רז"ל ביומא פרק ח' דעושה תשובה מיראה זדונות נעשו לו כשגגות, וכיון דרוב תשובות בני אדם הן מיראת עונש ע"פ רוב נשאר עדיין מעון מזיד חטא שוגג, וזה שאמר דוד המלך ע"ה "כי עוניי אניגד אדאג מחטאתיי", דעון הוא מזיד וחטא שוגג ואמר "עוניי אניגד ואתודה עליו ובודאי אתה מוחל ברחמיך אבל עדיין אדאג מחטאתי – מהשוגג שנשאר. וזה פירוש המדרש²⁶, כיון דבראש השנה ישראל נדונים, וע"פ מדת הדין נדונים למיתה כדין רוצח, שרצחו לצלם אלקים בעונם, אבל הקב"ה ברחמי ביה"כ מוחל עוונותיהם ע"י תשובה, וכיון דע"פ הרוב הוא התשובה מיראה ונעשו זדונות כשגגות והוי כרוצח בשוגג שנתחייב גלות, ולכן אמר הקב"ה שיגלו מבית לסוכה ויחשב זה להם כאילו גלו ונתכפר גם השוגג של העוון.

לכאורה, דברי **הערוך לנר** תמוהים. אמרנו שערי המקלט היו מערי הלויים – זה תורה – תורה היא מקור החיים ובה הרוצח בשגגה יחזור לחיים – מובן. אבל כאן גולים כביכול לסוכה – מה תעזור לנו הסוכה, מה יש בה?

כותב **רבינו בחיי** {כד הקמת, ערך סוכה} – ומפני שהאדם א"א לו שיירש העוה"ב בעוה"ז כי אם בידיעת התורה, על כן תמצא מצוה זו שהיא רומזת לתורה, כי לשון סוכה לשון ראייה ... הסוכה צריכה צל וישראל מזהרין להסתופף בצל התורה. הסוכה שלש דפנות והתורה שלשה חלקים – תורה נביאים וכתובים המעמידין את העולם, הוא שכתוב {ירמיה לג} אם לא בריתי יומם ולילה וגו'. הכשר גובה הסוכה עשרה טפחים – רמז לעשרת הדברות. הכשר הרוחב שבעה טפחים – רמז לשבע חכמות הנכללות בתורה. נמצא הכשר הדופן – אורך ורוחב שבעה טפחים, הוא שאמר שבעים פנים לתורה. חיוב ישיבת הסוכה – בין ביום בין בלילה, וזה רמז לתורה שכתוב בה {יהושע א} "והגית בו יומם ולילה". נשים פטורות מן הסוכה וכן הם פטורות מתלמוד תורה, שנאמר {דברים יא} "ושננתם לבניך" ולא לבנותיך ...

לתשובה, הם סובבים אותו ושומרים עליו מהגואל הדם, שלא יוכלו להרע לו.

וכמו כן יש ערי מקלט בנפש, והמה צדיקי הדור, כאשר מסתופף וחוסה בצל חכמי ישראל עובדי ה', המה קולטים אותו, והם הם הערי מקלט של ההורג נפשו בשגגה. וכתב במאור ושמם בפרשתינו (ד"ה 'שוב') כי הגם שאדם ילמוד כל התורה, וילמוד כל ספרי קודש ודברי חז"ל, אינו מועיל לו לתשובה שלימה, ולהסיר ממנו כל המסכים המבדילים, אם אינו מתדבק לצדיקי הדור וקדושי ה'. וכן שמעתי מאדמו"ר איש אלקים מו"ה אלימלך זצוק"ל, כי בחר לו צדיק אחד בדור שיהיה לו רבו...

והנה מצות ה' הוא, שלש ערים תבדיל לך וגו', תכין לך דרך וגו', ינוס אל אחת הערים האלה וחי, פן ירדוף גואל הדם אחרי הרוצח וגו'. וכתב במאור ושמם דלכאורה תמוה, הלא ארץ ישראל היה ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה, והיה בה שלש ערי מקלט, לערך מאה פרסאות בין תחלת גבול ארץ ישראל לעיר מקלט, ועדיין יכול גואל הדם לרדוף אותו ולהכותו מכת נפש. וכתב דאיתא בכתבי האר"י שיכיון האדם בחדש אלול היחוד של הנותן בים דרך (ישעיה מג, טז), דהיינו שהוא בגימטריא שם קס"א ושם ס"ג כמנין דר"ך הרומז על עולם התשובה ע"כ. והמצוה היה על סנהדרי גדולה שימשכו על זה הדרך של ערי מקלט, הכוונה הנ"ל שהוא בגמטריא דר"ך, וכל מי שהיה הולך על זה הדרך היה מושך אותו לתשובה. והרוצח כשהיה הולך בדרך זה, היה צועק 'רוצח אני רוצח אני', ובוכה ומתודה בלב נשבר ונדכה, שהיה הדרך מעורר אותו, וממילא לא היה הגואל הדם יכול לרצוח אותו בדרך הנ"ל, שהיה מושך גם אותו לתשובה. והו' "תכין לך הדרך" – גימטרי יחודים הנ"ל, שימשכו הסנהדרין את הכוונות הנ"ל לזה הדרך של ערי מקלט וכו'.

וכמו כן הוא בהערי מקלט שבשנה, ימי רחמים ורצון של חודש אלול ועשרת ימי תשובה, ואשר לא צדה והאלקים אינה לידו וישמתי לך מקום – ר"ת אלול, יש גם כן מצוה זו של תכין לך הדרך, שהונח בחודש זה חלק מעולם התשובה מהשמות הק' של דרך, הנותן בים דרך, שיש לכיון באלול, שהימים הללו מעוררים את הרוצח לתשובה, ובשעה שנכנס האדם בהשבילים המוליכים לערי המקלט, מתעורר בהרהורי תשובה, ומתחיל לצעוק רוצח אני. שכמו שההורג את אחרים הוא רוצח, כמו כן ההורג את נפשו. תכין לך הדרך, כאשר הולך להערי מקלט יש מתחלה לכאוב לו מעשהו, לעשות חשבון היאך הוא נראה, איך עוברים עליו ימיו ושנותיו, עובר שנה אחר שנה, ומה פעלתי בחיי. וכאשר האדם משים פעמיו להערי מקלט, הדרך בעצמו מצילו מיד גואל הדם, שכאשר נתעורר בהרהורי תשובה, הגם שעומד רק על הדרך, אי אפשר לגואל הדם לגשת אליו ולהזיקו²⁵.

²⁵ **ברוך שאמר**: ובמקום אחר כותב **השמן ראש**, שג' ערי המקלט הם כנגד צום קול ממון וז"ל: והימים האלה נזכרים ונעשים, לעמוד כל אחד את עצמו לשופט על שערו, לשפוט אותם משפט צדק באיזה מעמד הוא עומד בהם, ולראות מה הוא צריך לתקן, כי ימי רצון המה. ואם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח {תהילים כז, ג} הצו"ם קו"ל ממו"ן בהם יכולים לבטוח ביום הדין. תכין לך הדרך ושלשת את גבול ארצך {יט, ג}, דידוע כי דרך רומז על חודש אלול, וההכנה בחודש הזה, ושלשת את גבול ארצך, לעשות לעצמו גבול גדר וסיג בשלשה דברים הללו של צום קול וממון. ושלש ערי"ם תבדיל לך

בתוך ארצך, הם ההתעוררות בשלש דברים אלו, לעשות בהם הבדלה בתוך ארצותיך.

²⁶ **ברוך שאמר**: שהבאנו בתחילת השיעור.

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

בס"ד

אומרים המפרשים – ע"י זאתי [408] של "ותשובה ותפילה וצדקה – מעבירים את רע הגזירה" – ובזה בטח דוד המלך, שע"י תשובה תפילה וצדקה יעביר מעליו הקב"ה רע הגזירות!

לכן עלינו דעת, שרק ע"י זכות התורה נוכל לקבל את ה'פיתקא טבא'! לאחר שבוע שדרנו בסוכה, מגיע ליל הושענא רבא; לוקחים את חרבו של הקב"ה – הוא הלולב, וסובבים סביב התיבה על מנת להכניע את כוחו של היצר הרע.

עפ"י הדברים האלה, חשבתי לומר; יום הושענא רבא הוא היום הנ"א מר"ח אלול. אבל אם נוריד את הימים שבין יום הכיפורים לסוכות נקבל – 40 יום מר"ח אלול ועד יום הכיפורים; נוסיף לזה 7 ימי סוכות + יום שמיני עצרת = 48! – אז מגיעים ליום שמחת תורה, כי התורה נקנית בארבעים ושמונה קנינים!!!

החל מר"ח אלול נוהגים לומר בכל בוקר את מזמור כ"ז בתהלים – **לְיָדוֹ ה' אֹרֵי וַיִּשְׁעֵי**. שם אומר דוד המלך: {שם ג} **אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה לֹא יִירָא לְבִי אִם תִּקְוֶה עָלַי מִלְחָמָה בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטֵחַ** – מה זה אותו 'זאתי' שבוטח בו דוד המלך?

אומר המדרש {ילקוט שמעוני, תהילים, רמ"ז תש"ו} – **אם תחנה עלי מחנה בזאת אני בוטח שהבטחתנו בתורתך** {ויקרא טז, ג} **בזאת יבא אהרן**.

אומר המדרש {ויקרא רבה, פרשה כא, אות ו} – **רַבִּי יוֹדֵן פֶּתַר קָרָא בְּלֶהֱן גְדוֹל בְּכִיּוּסָתוֹ לְבֵית קִדְשֵׁי הַקְּדוֹשִׁים חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת שֶׁל מִצְוֹת יֵשׁ בְּיָדוֹ, בְּזִכּוֹת הַתּוֹרָה (דברים ז, מד): וְזֹאת הַתּוֹרָה...**

פירוש הדבר, אמר דוד המלך – **"בזאת אני בוטח"** – בתורה הקדושה!!!

בשני ימי ראש השנה, אמרנו: **"ותשובה ותפילה וצדקה, מעבירים את רע הגזירה"**; אם תסתכלו בסידורים, מעל **"ותשובה ותפילה וצדקה"** כתוב "צום" [136] קול [136] ממון [136] – בגימט' 408.

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שנזכה לחכמת התורה ולנחת דקדושה מכל יוצאי חלצינו ונזכה לראות בבנין בית המקדש ב"ב אמן ואמן!!!